

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

МИГРАЦИОНИ ПРОФИЛ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
ЗА 2011. ГОДИНУ

Скраћенице

АП	Аутономна покрајина
БиХ	Босна и Херцеговина
ДР Конго	Демократска Република Конго
ЕУ	Европска унија
ИРЛ	Интерно расељена лица
НСЗ	Национална служба за запошљавање
ПИ	Путна исправа
РЗС	Републички завод за статистику
САД	Сједињене Америчке Државе
СГП	Станица граничне полиције
СФРЈ	Социјалистичка Федеративна Република Југославија
СР Југославија	Савезна Република Југославија
СР Немачка	Савезна Република Немачка
СССР	Савез Совјетских Социјалистичких Република
УАЕ	Уједињени Арапски Емирати
УНХЦР	Високи комесаријат Уједињених нација за избеглице
ОЕБС	Организација за европску безбедност и сарадњу

САДРЖАЈ

Скраћенице	2
САДРЖАЈ	3
УВОД	5
Б1: Општа прекогранична покретљивост	6
1.1. Издавање виза	6
1.2. Прекогранична покретљивост која не спада у миграције	10
Б2: Међународне миграције, одобрења привременог боравка, стално настањена популација и натурализација	11
2.1. Имиграција	11
2.2. Одобрење привременог боравка	12
2.3. Странци стално настањени у Републици Србији	17
2.4. Радна имиграција	18
2.5. Страни студенти	24
2.6. Стицање држављанства	25
Б3: Статистика која се односи на превенцију илегалног уласка и боравка	31
3.1. Спречавање илегалног уласка у Републику Србију	31
3.2. Враћање лица која илегално бораве у Републици Србији	33
3.3. Трговина људима	36
Б4: Статистике о присилним миграцијама и међународној заштити	39
4.2. Одлуке првостепеног органа о захтевима за азил	42
4.3. Одлуке другостепеног органа по изјављеној жалби на одлуке о захтевима за азил	42
4.4. Одлуке на основу управних спорова	43
4.5. Повратници по споразуму о реадмисији	43
4.6. Избеглице према Закону о избеглицама	47
4.7. Интерно расељена лица	52
Б5: Статистика о унутрашњим миграцијама	59
Б6. Закључак	62
Миграционе политике у 2011. години	63
Ц1. Развој нормативног, стратешког и институционалног оквира за ефикасне миграционе политике	64
1.1. Новине у нормативном оквиру за управљање миграцијама у 2011. години	64
1.2. Новине у стратешком оквиру за управљање миграцијама	66
1.3. Новине у институционалном оквиру за управљање миграцијама	67
1.4. Препоруке за унапређење нормативног, стратешког и институционалног оквира за ефикасне миграционе политике	68
Ц2: Политике у области интеграције избеглица и интерно расељених лица ..	69
2.1. Регионални пројекат: процес и резултати	69
2.2. Допринос реализацији Стратегије за питања избеглица и ИРЛ у 2011. години	72
2.3. Људска права избеглица и ИРЛ	74
2.4. Препоруке за унапређење решавања питања избеглица и ИРЛ	76
Ц3: Политика у области реадмисије	77

3.1. Ризик угрожавања визне либерализације у 2011. години: тражиоци азила из Републике Србије.....	77
3.2. Реинтеграција повратника по Споразуму о реадмисији	79
3.3. Људска права повратника по основу споразума о реадмисији	81
3.4. Препоруке за унапређење политика у области реинтеграције повратника	83
Ц4. Политика азила.....	84
4.1. Прилив тражилаца азила у 2011. години и смештајни капацитети	84
4.2. Људска права тражилаца азила.....	84
4.3. Препоруке за унапређење система азила.....	87
Ц5. Политика борбе против трговине људима.....	88
5.1. Механизми заштите жртава трговине људима	88
5.2. Људска права жртава трговине људима	90
5.3. Препоруке за унапређење политике сузбијања трговине људима.....	91
Прилог 1: Листе табела и графикана	93
Табеле.....	93
Графикони.....	96

УВОД

У мају 2010. године усвајањем на седници Владе, Република Србија је по први пут добила Миграциони профил, што је означило значајан корак у изградњи механизма и система за прикупљање података о мигрантима. Миграциони профил за 2010. годину резултат је рада техничке радне групе коју је формирао Комесаријат за избеглице у фебруару 2010. године. Чланови су били представници министарстава и организација која сачињавају Координационо тело за праћење и управљање миграцијама: Министарство унутрашњих послова, Министарство спољних послова, Министарство рада, запошљавања и социјалне политике, Канцеларија за Косово и Метохију, Канцеларија за људска и мањинска права, Канцеларија за дијаспору, као и представници Комесаријата за избеглице и Републичког завода за статистику. Експертска подршка при изради профила пружена је кроз пројекат “Јачање капацитета институција Републике Србије надлежних за управљање миграцијама и реинтеграцију повратника“ који спроводе Комесаријат за избеглице и Међународна организација за миграције, а финансиран је из предприсупних фондова Европске уније. Израда Миграционог профила и његово редовно ажурирање обавеза је из Мапе пута за либерализацију визног режима која је директно пренета у Стратегију за управљање миграцијама („Службени гласник РС”, број 59/09).

Јавна презентација Миграционог профила одржана је 23. маја 2011. године уз присуство бројних представника државне управе, међународне заједнице, као и представника академске заједнице. На презентацији је наглашено да Миграциони профил на једном месту обједињује све информације о миграцијама и представља значајан инструмент за креаторе политика на националном нивоу, међународне партнере и донаторе, али и за део академске заједнице која се бави миграцијама. Миграциони профил за 2010. годину дао је детаљну демографску и социо-економску слику Републике Србије и пружио анализу узрока миграционих кретања. Из тог разлога, на презентацији је договорено да се у Миграционом профилу за 2011. годину већи акценат стави на конкретне миграционе политике које су биле значајне у текућој години.

Као резултат процеса израде Миграционог профила за 2010. годину сачињен је и Водич за успостављање система за праћење и извештавање о миграцијама. Водич је осмишљен као практични приручник који говори о самом току процеса израде и предлаже конкретна решења како да се унапреди и сам Миграциони профил али и уопште побољша систем праћења и извештавања о миграцијама. Сврха Водича јесте да омогући да процес израде Миграционог профила и његово редовно ажурирање буде што једноставније. У току израде профила за 2010. годину уочена је потреба је да се у рад техничке радне групе укључе и Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Министарство правде и државне управе, имајући у виду да подаци о одређеним категоријама миграната захтевају и податке ових министарстава. Ова препорука усвојена је у току писања Миграционог профила за 2011. годину, тако да је састав техничке радне групе проширен и сада укључује два нова министарства.

Б1: Општа прекогранична покретљивост

1.1. Издавање виза

У току 2011. године издато је 7.843 виза, док је у 2010. години издато 19.010 виза. Евидентна разлика у броју издатих виза резултат је потписивања бројних билатералних споразума о укидању виза у претходној години између Републике Србије и земаља чији су држављани претходних година у великом броју транзитирали или боравили на територији Републике Србије, а реч је о споразумима са Турском, Албанијом, Украјином, Казахстаном и Израелом. Ради илустрације, турским држављанима је у 2009. години било издато 26.791 виза, у 2010. години 629 виза, а у 2011. години свега 16 виза. Слично је и са Украјином, када је у 2009. години издато 8.038 виза, у 2010. години 1.222 визе, а у 2011. години 228 виза. Такође, потписани су билатерални споразуми о укидању виза за носиоце дипломатских и службених пасоша са Алжиром, Кувајтом, Јерменијом, Азербејџаном. Поред наведеног, смањењу броја издатих виза у 2011. години допринеле су и бројне Инструкције и Упутства Одељења за визну политику Министарства спољних послова о релаксацији визног режима за носиоце путних исправа, којима је иначе потребна виза за улазак у Републику Србију, али који због регулисаног боравка у земљама Шенген зоне могу транзитирати преко територије Републике Србије без виза. Свакако да, поред наведених разлога евидентног смањења броја издатих виза у периоду од 2010. до 2011. године, треба узети у обзир и све остале чиниоце, који су предмет интересовања и испитивања других надлежних институција и ресора.

Табела 1: Издате визе у 2011. години према држављанству подносиоца захтева за визу

Држава	Број издатих виза	Мушкарци	Жене	%
Кина	1.659	975	684	21,15
Индија	468	371	97	5,97
ЈАР	432	221	211	5,51
Либан	365	274	91	4,65
Индонезија	357	203	154	4,55
Молдавија	349	143	206	4,45
Либија	309	211	98	3,94
Иран	308	276	32	3,93
Украјина	228	101	127	2,91
Египат	201	176	25	2,56
Јерменија	144	94	50	1,84
Алжир	142	132	10	1,81
Сирија	139	88	51	1,77
Тајланд	135	76	59	1,72
Јордан	131	66	65	1,67

Ирак	123	97	26	1,57
Грузија	114	87	27	1,45
Филипини	105	55	50	1,34
Нигерија	78	67	11	0,99
САД (ПИ) ¹	74	40	34	0,94
Хонг Конг	67	38	29	0,85
Доминиканска Република	65	46	19	0,83
Азербејџан	63	41	22	0,80
Хрватска (ПИ)	61	37	24	0,78
Етиопија	56	47	9	0,71
Кувајт	56	41	15	0,71
Палестина	54	46	8	0,69
БиХ (ПИ)	48	31	17	0,61
Колумбија	48	32	16	0,61
Малезија	46	22	24	0,59
Француска (ПИ)	44	20	24	0,56
Пакистан	43	40	3	0,55
Перу	41	31	10	0,52
Узбекистан	40	32	8	0,51
Судан	38	34	4	0,48
Кенија	35	27	8	0,45
Венецуела	33	22	11	0,42
Немачка (ПИ)	31	21	10	0,40
Гана	30	25	5	0,38
Зимбабве	30	22	8	0,38
Мађарска	28	15	13	0,36
Шри Ланка	28	17	11	0,36
Киргистан	26	19	7	0,33
Мароко	26	20	6	0,33
Саудијска Арабија	25	20	5	0,32
Руска Федерација	22	12	10	0,28
Бугарска (ПИ)	19	13	6	0,24
Ангола	18	16	2	0,23
Велика Британија (ПИ)	17	10	7	0,22
Италија (ПИ)	17	9	8	0,22
Јамајка	17	14	3	0,22
Румунија	17	10	7	0,22
Јапан	16	9	7	0,20

¹ ПИ је скраћеница за путну исправу, која у овој табели подразумева путну исправу за странца у наведеној држави, а издаје се лицима која немају регулисан држављански статус (избеглице, азиланти, апатриди), али имају регулисан боравак у тој држави. Према међународним споразумима, путна исправа за странца захтева издавање визе, без обзира на постојеће споразуме о безвизном режиму.

Турска	16	10	6	0,20
УАЕ	16	15	1	0,20
Уругвај	16	14	2	0,20
Канада	15	7	8	0,19
Танзанија	15	11	4	0,19
Холандија (ПИ)	15	8	7	0,19
Бангладеш	14	10	4	0,18
Казахстан	14	10	4	0,18
ДР Конго	13	9	4	0,17
Непал	13	12	1	0,17
Хондурас	13	9	4	0,17
Камерун	12	10	2	0,15
Вијетнам	11	6	5	0,14
Еквадор	11	7	4	0,14
Латвија	11	5	6	0,14
Мали	11	7	4	0,14
Туркменистан	11	9	2	0,14
Аустрија (ПИ)	10	6	4	0,13
Јемен	10	5	5	0,13
Македонија	10	7	3	0,13
Макао (САР Кине)	9	7	2	0,11
Мијанмар	9	5	4	0,11
Оман	9	7	2	0,11
Пољска (ПИ)	9	5	4	0,11
Бахреин	8	5	3	0,10
Грчка (ПИ)	8	5	3	0,10
Тацикистан	8	6	2	0,10
Шпанија	8	5	3	0,10
Конго	7	5	2	0,09
Маурицијус	7	5	2	0,09
Обала Слоноваче	7	5	2	0,09
Сенегал	7	5	2	0,09
Словенија (ПИ)	7	3	4	0,09
Сомалија	7	4	3	0,09
Шведска	7	4	3	0,09
Белорусија	6	3	3	0,08
Бразил	6	4	2	0,08
Монголија	6	5	1	0,08
Панама	6	4	2	0,08
Уганда	6	5	1	0,08
Авганистан	5	4	1	0,06
Габон	5	3	2	0,06
Данска (ПИ)	5	4	1	0,06
Мозамбик	5	4	1	0,06
Норвешка (ПИ)	5	3	2	0,06

Тунис	5	5	0	0,06
Чешка Република	5	3	2	0,06
Албанија	4	3	1	0,05
Гамбија	4	2	2	0,05
Ирска	4	2	2	0,05
Катар	4	4	0	0,05
Кореја Јужна	4	3	1	0,05
Либерија	4	3	1	0,05
Салвадор	4	3	1	0,05
Хаити	4	3	1	0,05
Црна Гора	4	3	1	0,05
Швајцарска	4	2	2	0,05
Аустралија	3	2	1	0,04
Барбадос	3	3	0	0,04
Бурунди	3	1	2	0,04
Гватемала	3	2	1	0,04
Екваторијална Гвинеја	3	3	0	0,04
Замбија	3	2	1	0,04
Западна Самоа	3	3	0	0,04
Израел	3	2	1	0,04
Јужна француска територија	3	2	1	0,04
Лаос	3	3	0	0,04
Литванија (ПИ)	3	1	2	0,04
Мадагаскар	3	3	0	0,04
Намибија	3	2	1	0,04
Нигер	3	3	0	0,04
Никарагва	3	3	0	0,04
Парагвај	3	2	1	0,04
Португалија	3	2	1	0,04
Сијера Леоне	3	2	1	0,04
Словачка	3	1	2	0,04
Того	3	3	0	0,04
Тринидад и Тобаго	3	2	1	0,04
Гвинеја	2	2	0	0,03
Гренада	2	1	1	0,03
Еритреја	2	2	0	0,03
Камбоџа	2	2	0	0,03
Кореја Северна	2	1	1	0,03
Малави	2	1	1	0,03
Малта	2	1	1	0,03
Чад	2	2	0	0,03
Бахами	1	1	0	0,01
Белгија (ПИ)	1	1	0	0,01

Бенин	1	1	0	0,01
Боцвана	1	1	0	0,01
Естонија	1	1	0	0,01
Зеленортска острва	1	1	0	0,01
Кипар	1	1	0	0,01
Лесото	1	1	0	0,01
Луксембург (ПИ)	1	1	0	0,01
Мексико	1	1	0	0,01
Сент Винсент и Грен,	1	1	0	0,01
Тонга	1	1	0	0,01
Финска (ПИ)	1	1	0	0,01
Фиџи	1	1	0	0,01
Непознато	205	144	61	2,61
Укупно	7.843	5.137	2.706	100

Извор: Министарство спољних послова

Као и претходне године, тренутне евиденције у Министарству спољних послова не омогућавају разликовање издатих виза према типу², па се не може знати за које сврхе су издате.

1.2. Прекогранична покретљивост која не спада у миграције

Према подацима Министарства унутрашњих послова, у 2011. години регистровано је преко 18 милиона улазака у Републику Србију и преко 18 милиона излазака из Републике Србије, од чега је већи број улазака и излазака регистрован код страних држављана.

Табела 2: Прекогранична покретљивост у Републици Србији у 2011. години

	Број улазака у Републику Србију	Број излазака из Републике Србије
Држављани Републике Србије	7.103.120	7.401.261
Страни држављани	11.591.073	10.629.961
Укупно	18.694.193	18.031.222

Извор: Министарство унутрашњих послова

Код наведених података није могуће даље разврставати прекограничну покретљивост према сврси уласка у Републику Србију, већ само регистровање укупног број лица која су ушла у Републику Србију и из ње изашла, на било ком граничном прелазу.

² Поред визе типа А која представља аеродромски транзит, ту је и обична транзитна виза типа Б, а уз визу типа Ц за краћи боравак, ту је и виза типа Д за привремени боравак (чл. 15 Закона о странцима РС).

Б2: Међународне миграције, одобрења привременог боравка, стално настањена популација и натурализација

2.1. Имиграција

У постојећим законским прописима који регулишу област миграције није дефинисана имиграција, па самим тим ни систем праћења није уређен тако да прати категорију имиграната. Уредба ЕУ 862/2007 дефинише имиграцију као „активност којом особа место сталног боравка утврђује на територији државе чланице на период који ће, или се очекује да ће трајати, најмање 12 месеци, а да је претходно имала стално пребивалиште на територији друге државе чланице или треће државе³. Ова дефиниција прихваћена је за потребе писања Миграционог профила и имигранти се рачунају као лица која бораве у Републици Србији дуже од 12 месеци по основу одобреног привременог боравка и сталног настањења.

У 2011. години пет држава из којих долази највише имиграната су Кина, Румунија, Македонија, Руска Федерација и Украјина.

Табела 3: Државе чији су држављани најбројнији у имигрантској популацији у Републици Србији у 2010. и 2011. години

Држављанство	2010.	2011.
	Удео у укупној имиграцији у %	Удео у укупној имиграцији у %
Кина	22,6	21,3
Румунија	14,5	10,8
Македонија	9,2	8,9
Руска Федерација	7,4	8,3
Украјина	4,9	4,3
УКУПНО	58,6	53,6

Извор: Министарство унутрашњих послова

Разврставање по полној структури имиграната из ових пет земаља указује да у случају имиграната из Кине долази мање од 50% жена, док је међу имигрантима из Румуније, Руске Федерације и Украјине изразито већинско учешће жена (од 77,5% до 88,5%).

³ У терминологији ЕУ, треће државе подразумевају државе изван Европске уније.

Табела 4: Најбројнија имигрантска популација у Републици Србији у 2010. и 2011. години, према држављанству и полу

Држављанство	2010.		2011.	
	Укупно	Од тога жене (у %)	Укупно	Од тога жене (у %)
Кина	4.688	44,8	5.315	44,4
Румунија	3.257	90,0	2.692	87,9
Македонија	1.853	63,8	2.077	64,5
Руска Федерација	1.290	88,3	2.232	77,5
Украјина	975	90,2	1.069	88,5

Извор: Министарство унутрашњих послова

2.2. Одобрење привременог боравка

Закон о странцима у члану 24. одређује да боравак који се одобрава странцима може бити боравак до 90 дана, привремени боравак или стално настањење. Привремени боравак може да се одобри странцу који намерава да борави у Републици Србији дуже од 90 дана због следећих разлога:

- 1) рада, запошљавања, обављања привредне или друге професионалне делатности;
- 2) школовања, студирања или специјализације, научно-истраживачког рада, практичне обуке, учествовања у програмима међународне размене ученика или студената, односно другим научно-образовним активностима;
- 3) спајања породице;
- 4) других оправданих разлога у складу са законом или међународним уговором (члан 26. Закона о странцима).

У 2011. години издато је 6.381 одобрења привременог боравка први пут. Највећи број одобрења привременог боравка издат је држављанима Кине (19.5%) и Руске Федерације (10.4%), док су остала лица из држава региона, али и из Италије и Либије.

Табела 5: Лица којима је издато одобрење за привремени боравак први пут, према држављанству, у 2011. години

Држављанство	2011.	
	Број издатих одобрења	Удео у укупном броју издатих одобрења (%)
Кина	1.245	19,5
Руска Федерација	662	10,4
БиХ	421	6,6
Хрватска	335	5,3
Македонија	305	4,8
Италија	230	3,6
Либија	236	3,7
Бугарска	192	3,0
Остало	2.755	11,8
УКУПНО	6.381	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Међу овим лицима, мушкарцима је издато 3.866 (60,58%) одобрења за привремени боравак, а женама 2.512 (39,36%).

У односу на 2010. годину, нема значајне разлике у погледу броја одобрења за привремени боравак издатих први пут. Разврставањем одобрења по основи, примећује се да док је у 2010. години најчешћи основ за добијање привременог боравка био спајање породице (46,7%), у 2011. години је то био рад (47,1%). Школовање као основ одобрења је и у 2010. и 2011. години значајно мање заступљено (испод 10% лица су по овом основу добила одобрење привременог боравка први пут).

Табела 6: Одобрења привременог боравка издата први пут према основи одобрења, 2010. и 2011. година

Основа одобрења	2010.		2011.	
	Број	%	Број	%
Спајање породице	2.942	46,7	2.574	40,3
Рад	2.512	39,9	3.009	47,1
Школовање	565	9	482	7,5
Остало	282	4,5	316	4,9
Укупно	6.301	100	6.381	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Приликом разврставања по држављанству уочава се да је, као и у 2010. години, и даље највећи број држављана Кине који су дошли на основу рада. Када се упореде подаци са 2010. годином примећује се повећање броја држављана БиХ.

Табела 7: Одобрења привременог боравка на основу рада издата први пут 2011. године, према држављанству

Држављанство	Број лица	%
Кина	604	20,07
БиХ	268	8,93
Хрватска	220	7,31
Италија	186	6,18
Руска Федерација	174	5,78
Пољска	107	3,55
Македонија	87	2,89
Остало	1.363	45,29
Укупно	3.009	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Табела 8: Одобрења привременог боравка на основу рада издата први пут 2010. године, према држављанству

Држављанство	Број лица	%
Остале чланице ЕУ	652	26,0
Кина	454	18,1
Хрватска	242	9,6
Руска Федерација	187	7,4
БиХ	159	6,3
Бугарска	147	5,9
Румунија	126	5,0
Остало	545	21,7
Укупно	2.512	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Када се ради о одобрењу привременог боравка издатих први пут на основу спајања породице примећује се да је порастао број држављана Кине (са 16,9% у 2010. години на 23,97% у 2011. години), а опао броја држављана Либије (са 13,8% у 2010. години на 6,68% у 2011. години). Што се тиче држављана из Македоније, БиХ, Хрватске и Руске Федерације, нема већих осцилација у овом периоду.

Табела 9: Одобрења привременог боравака на основу спајања породице издата први пут, за 2010. и 2011. годину

Држављанство	2010.		2011.	
	Број лица	%	Број лица	%
Кина	496	16,9	617	23,9
Либија	407	13,8	172	6,6
Руска Федерација	392	13,3	337	13,0
Македонија	262	8,9	191	7,4
БиХ	145	4,9	121	4,7
Хрватска	120	4,1	92	3,5
Остало	1.120	38,1	1.044	40,5
Укупно	2.942	100	2.574	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Када се ради о лицима којима је боравак одобрен на основу школовања, број је прилично низак (укупно 482), а највећи број њих долази из Либије (11,6%) и Руске Федерације (5,4%).

Табела 10: Одобрења привременог боравака на основу школовања издата први пут, 2011. година

Држављанство	2011.	
	Број лица	%
Либија	56	11,6
Руска Федерација	26	5,4
Кина	19	3,9
Хрватска	17	1,5
Македонија	15	3,1
САД	15	3,1
Црна Гора	11	2,8
БиХ	9	1,8
Ангола	8	1,7
Италија	6	1,2
Остало	300	62,2
Укупно	482	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Међу лицима која бораве по основу школовања мушкарцима је издато 285 (59,12 %) одобрења за привремени боравак, а женама 197 (40,87%).

Када се погледа полна структура лица којима је одобрен привремени боравак, примећује се да нема разлике између 2010. и 2011. године што се тиче полне структуре заступљене по основама добијања привременог боравака. Мушкарци странци у Републици Србији доминантно бораве по основу рада и школовања, док највећи број жена борави по основу спајања породице.

Табела 11: Одобрења привременог боравка издата први пут према полу, за 2011. годину

Основ	2010.			2011.		
	Мушкарци	Жене	Укупно	Мушкарци	Жене	Укупно
Рад	82,8	17,2	100	82,5	17,5	100
Спајање породице	35,4	64,6	100	37,3	62,7	100
Школовање	54,9	45,1	100	59,1	40,9	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Одобрења привременог боравка која су важила на крају 2011. године укључује број издатих одобрења, али и одобрења која нису укинута или истекла. На крају године било је укупно 17.590 лица, од чега преко 30% чине држављани Кине, док су држављани Руске Федерације и Македоније заступљени са по око 7%.

Табела 12: Одобрења привременог боравка важећа на крају 2011. године, према држављанству

Држављанство	Број лица	%
Кина	5.297	30,1
Руска Федерација	1.398	7,9
Македонија	1.335	7,5
Румунија	901	5,1
Либија	765	4,3
Хрватска	600	3,4
БиХ	526	3,0
СР Немачка	489	2,8
Украјина	463	2,6
Словенија	282	1,6
Турска	266	1,5
Црна Гора	260	1,4
Велика Британија	255	1,4
Аустрија	243	1,3
Остало	4.510	25,6
Укупно	17.590	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Међу овим лицима мушкарцима је издато 9.135 (51,93%) одобрења за привремени боравак, а женама 8.455 (48,06%).

Док је, када се посматра број одобрења издатих први пут за 2011. годину, највећи број био на основу рада (47,1%), када се гледа број одобрења важећих на основу 2011. године, највише је на основу спајања породице (53%).

Табела 13: Одобрења привременог боравка важећа на крају 2011, године, према основу одобрења

Врста основа	Број лица	%
Рад	7.356	41,0
Спајање породице	9.164	53,0
Школовање	868	4,9
Остало	202	1,1
Укупно	17.590	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

2.3 Странци стално настањени у Републици Србији

Закон о странцима прописује да стално настањење може да се одобри странцу:

- 1) који је до дана подношења захтева за стално настањење у Републици Србији боравио непрекидно дуже од пет година на основу одобрења за привремени боравак;
- 2) који је најмање три године у браку са држављанином Републике Србије или странцем који има стално настањење;⁴
- 3) малолетнику на привременом боравку у Републици Србији ако је један од родитеља држављанин Републике Србије или странац који има одобрено стално настањење, уз сагласност другог родитеља;
- 4) који је пореклом са територије Републике Србије (члан 37.).

У 2011. години у Републици Србији било је 7.272 стално настањених странаца, што бележи раст у односу на 2010. годину када их је било 6.750. Међу стално настањеним странцима највећи број је из Румуније, Руске Федерације, Македоније и Украјине.

Табела 14: Странци стално настањени у Републици Србији у 2011. години, према држављанству

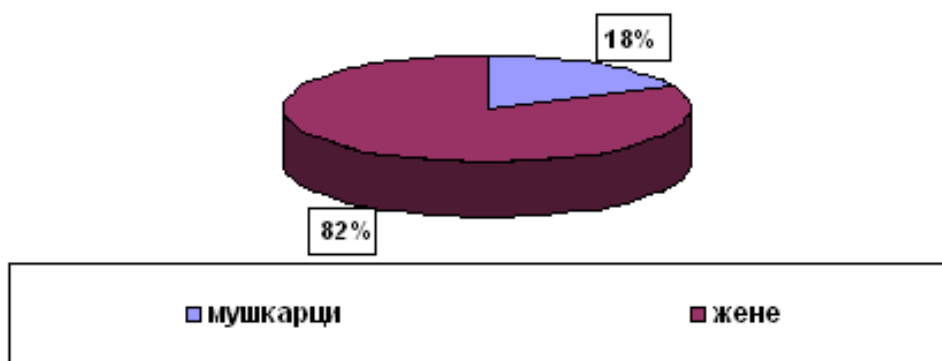
Држављанство	Број лица	%
Румунија	1.791	24,6
Руска Федерација	834	11,5
Македонија	742	10,2
Украјина	606	8,3
Афричке земље	413	5,5
Бугарска	308	4,2
СР Немачка	277	3,2
Пољска	195	2,6
Молдавија	135	1,9
Остало	1.971	28,0
Укупно	7.272	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

⁴ Браком се за потребе овог става Закона о странцима сматра само брачна заједница живота на територији Републике Србије. То за последицу има да се не може добити стално настањење на основу брака ако пар није живео три године на територији Републике Србије.

Што се тиче полне структуре, изразито је већи број жена које су добиле стално настањење (5.397 жена у односу на 1.325 мушкараца).

Графикон 1: Страни држављани и држављанке стално настањени у Републици Србији 2011. године

У периоду између 2010. и 2011. године највећи број странаца је стално настањен по основу брака (преко 90%), док су остали основи изразито мало заступљени и нема измене по годинама. Основ сталног настањења прати тренд изражен и у добијању привременог боравака да се углавном ради о странкињама која долазе по основу брака.

Табела 15: Странци стално настањени у Републици Србији, према основу настањења у 2010. и 2011. години

Основ настањења	2010.		2011.	
	Број лица	%	Број лица	%
Боравак 10 година	5	0,1	35	0,48
Боравак 5 година	374	5,5	411	5,68
Брак	6.155	91,2	6.599	90,80
Интерес Републике Србије / хуманитарни разлози	199	2,9	202	2,77
Пореклом са територије Републике Србије	17	0,3	20	0,27
Укупно	6.750	100	7.267	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

2.4 Радна имиграција

Привремени боравак на основу рада, запошљавања, обављања привредне или друге професионалне делатности, може да се одобри странцу:

- 1) коме је одобрено право на рад, или му је привремени боравак претходни услов за одобравање тог права, у складу са прописима којима је уређен рад странаца у Републици Србији;

- 2) који намерава да борави у Републици Србији дуже од 90 дана, ако испуњава друге услове прописане Законом о странцима, а није му потребна радна дозвола у смислу прописа којима је уређен рад странаца у Републици Србији (члан 30. Закона о странцима).

На крају 2011. године 7.213 странаца је имало одобрен привремен боравак на основу рада. Од укупног броја странаца највише је било држављана Кине (3.085).

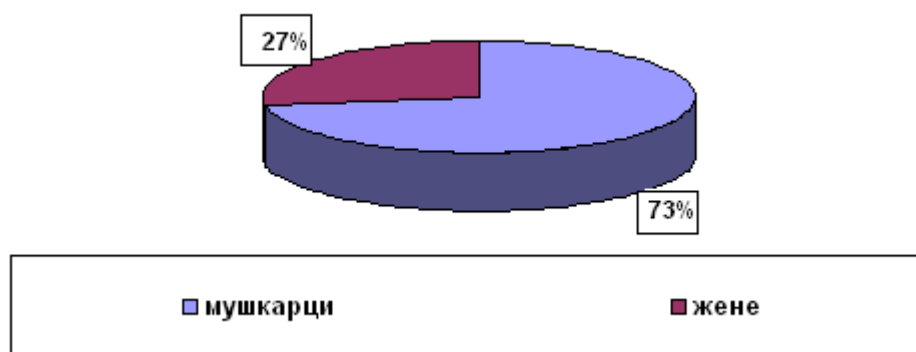
Табела 16: Страни држављани који су у Републици Србији боравили на основу рада у 2011. години, према држављанству

Држављанство	Број лица	%
Кина	3.085	42,76
Руска Федерација	336	4,65
Македонија	290	4,07
Бугарска	288	3,99
БиХ	269	3,72
Хрватска	262	3,63
Италија	242	3,35
Румунија	230	3,18
Остало	2.211	30,65
Укупно	7.213	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Као што је већ поменуто, међу странцима који су у Републици Србији боравили на основу рада, изразиту већину чине мушкарци (укупно има 5.250 мушкараца и 1963 жена).

Графикон 2: Странци који бораве у Републици Србији на основу рада, 2011. година

Извор: Министарство унутрашњих послова

Област запошљавања страних држављана у Републици Србији регулисана је Законом о условима за заснивање радног односа са страним држављанима („Службени лист СФРЈ”, бр. 11/78 и 64/89, „Службени лист СРЈ”, бр. 42/92, 24/94 и 28/96 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05). Страни држављанин може засновати радни однос ако има одобрење за стално настањење или одобрење за привремени боравак и ако добије одобрење за заснивање радног односа. Ово

одобрење назива се радна дозвола и издаје је надлежна служба за запошљавање. Захтев за издавање овог одобрења за страног држављанина који има одобрење за привремени боравак подноси послодавац, а уколико је реч о лицу које има стално настањење, оно захтев подноси само⁵.

У последње три године, број издатих радних дозвола странцима који имају привремени боравак у Републици Србији је готово уједначен. Наиме, током 2009, 2010. и 2011. године, број издатих радних дозвола кретао се у распону од 2.490 (2009. година), 2.576 (2010. година) и 2.573 (2011. година). Ови показатељи говоре да нема већих одступања у броју издатих радних дозвола, што наводи на закључак да Република Србија ипак није довољно атрактивно подручје за странце када је реч о њиховом запошљавању, поготово ако упоредимо са бројем издатих радних дозвола у државама у окружењу (Црна Гора између 8.000 и 10.000, Хрватска 8.000, Словенија 15.000 радних дозвола).

У извештајној години, као и у ранијим годинама, највише радних дозвола издато је држављанима Кине (око 300, углавном за послове у области угоститељства и трговине), Руске Федерације (око 250, на пословима руководиоца и другим стручним пословима који су везани за нафтну индустрију и банкарство), БиХ (210, на пословима чије обављање не захтева већи степен образовања, грађевински послови, рударство пољопривреда и сл.), Македоније (140, грађевински послови, пољопривреда, занатски послови као што су пекаре и посластичарнице), Хрватске (130, привредна представништва, трговина), Грчке (110, банкарски сектор, привредна представништва, трговински сектор, угоститељство), Румуније (106, пољопривредне делатности), СР Немачке (71, високо квалификовани кадар запослен у индустрији, банкарском сектору, ауто индустрији).

Како се број лица која имају радну дозволу односи само на особе које су, према Закону о условима за заснивање радног односа са страним држављанима, поднеле захтев за заснивање радног односа, процењује се да је број странаца који раде у Републици Србији далеко већи од броја издатих радних дозвола, јер се не односи на ангажовање странаца без заснивања радног односа, чланства у управним одборима и друге врсте ангажмана. Тиме се појашњава и разлика између броја одобрених боравака на основу рада од стране Министарства унутрашњих послова и броја издатих радних дозвола од стране НСЗ.

Незапослени страни држављани на евиденцији НСЗ су лица која имају привремено боравак или стално настањење (одобрен од стране Министарства унутрашњих послова) и налазе се на евиденцији НСЗ. На крају 2011. године на евиденцији НСЗ налазило се 773 лица, податак који бележи континуитет у односу на 2010. годину, када је на евиденцији НСЗ било 771 лице). Највећи број лица су из Румуније (19,79%), Македоније (16,56%) и Руске Федерације (11,25%).

⁵ Уз захтев се прилаже: образложење о потреби за запошљавањем страног држављанина, копија пасоша са одобреним привременим боравком, доказ да је извршена пријава о слободном радном месту и доказ о уплати републичке административне таксе. Критеријум за добијање одобрења за заснивање радног односа је да се на евиденцији незапослених лица не налазе лица наведеног занимања, знања, вештина и радне способности.

Табела 17: Странци који су се налазили на евиденцији НСЗ 31.12. 2011. године, према држављанству

Држављанство	Број лица	%
Румунија	153	19,79
Македонија	128	16,56
Руска Федерација	87	11,25
Украјина	56	7,24
БиХ	49	6,34
Бугарска	42	5,43
Пољска	25	3,23
Црна Гора	24	3,10
Молдавија	21	2,72
Хрватска	20	2,59
Србија и Црна Гора	20	2,59
Словачка	14	1,81
Албанија	13	1,68
Белорусија	12	1,55
Чешка Република	11	1,42
Мађарска	10	1,29
Јерменија	9	1,16
Република Србија	7	0,91
Казахстан	5	0,65
Узбекистан	5	0,65
Ирак	4	0,52
Сирија	4	0,52
Иран	3	0,39
Словенија	3	0,39
Турска	3	0,39
САД	3	0,39
Куба	2	0,26
Грузија	2	0,26
СР Немачка	2	0,26
Грчка	2	0,26
Јапан	2	0,26
Јордан	2	0,26
Филипини	2	0,26
Египат	2	0,26
Алжир	1	0,13
Азербејџан	1	0,13
Аустрија	1	0,13
Шри Ланка	1	0,13
Кина	1	0,13
Доминиканска Република	1	0,13
Етиопија	1	0,13
Француска	1	0,13

Гвинеја	1	0,13
Исланд	1	0,13
Индија	1	0,13
Индонезија	1	0,13
Италија	1	0,13
Киргистан	1	0,13
Малезија	1	0,13
Мексико	1	0,13
Монголија	1	0,13
Мароко	1	0,13
Нигерија	1	0,13
Перу	1	0,13
Гвинеја Бисао	1	0,13
Тајланд	1	0,13
Тунис	1	0,13
Туркменистан	1	0,13
Велика Британија	1	0,13
Замбија	1	0,13
Укупно	773	100

Извор: НСЗ

Већина лица која су се налазила на евиденцији НСЗ (67,78%) су лица средње старосне доби, а када се ради о образовању, велики број лица је без школске спреме (28,20%) или са завршеном основном школом (36,09%), док је 12,16% завршило средње школе за стручни кадар, а свега 7% завршило је факултет.

Табела 18: Странци који су се налазили на евиденцији НСЗ 31.12. 2011. године, према старости

Старосне групе	Број лица	%
Млади (15-29)	131	16,95
Лица средње старосне групе (30-49)	524	67,78
Старији радници (50-65)	118	15,27
Укупно	773	100

Извор: НСЗ

Табела 19: Странци који су се налазили на евиденцији НСЗ 31.12. 2011. године, према образовању

Школска спрема	Број лица	%
Без школске спреме	218	28,20
Непотпуна основна школа	11	1,42
Основна школа	279	36,09
Школе за квалификоване раднике	42	5,43
Школе за висококвалификоване раднике	11	1,42
Школе за средњи кадар	37	4,79
Средње школе за стручни кадар	94	12,16
Средње школе у усмереном образовању	8	1,03

Више школе	11	1,42
Први степен факултета	5	0,65
Факултети и високе школе	55	7,12
Факултети и уметничке академије	2	0,26
Укупно	773	100

Извор: НСЗ

У току 2011. на евиденцију НСЗ пријавило се 579 странаца, међу којима је највећи број држављана Македоније и Румуније. Што се тиче родне структуре, доминантно се ради о женама (79.27%)

Табела 20: Странци који су се пријавили на евиденцију НЗС у периоду од јануара до децембра 2011. године, према држављанству

Држављанство	Број лица	%
Македонија	123	21,2
Румунија	104	18,0
Руска Федерација	59	10,2
Украјина	44	7,6
БиХ	33	5,7
Бугарска	26	4,5
Црна Гора	26	4,5
Србија и Црна Гора	22	3,8
Молдавија	21	3,6
Хрватска	19	3,3
Албанија	10	1,7
Словачка	10	1,7
Пољска	9	1,6
Белорусија	7	1,2
Јерменија	5	0,9
Мађарска	4	0,7
Ирак	4	0,7
Италија	3	0,5
Словенија	3	0,5
Сиријска Арапска Република	3	0,5
Турска	3	0,5
Узбекистан	3	0,5
Чешка Република	2	0,3
Француска	2	0,3
Немачка	2	0,3
Јордан	2	0,3
Монголија	2	0,3
Филипини	2	0,3
Србија	2	0,3
Египат	2	0,3

Ангола	1	0,2
Азербејџан	1	0,2
Аргентина	1	0,2
Бразил	1	0,2
Кина	1	0,2
Куба	1	0,2
Етиопија	1	0,2
Грузија	1	0,2
Грчка	1	0,2
Исланд	1	0,2
Индија	1	0,2
Иран	1	0,2
Ирска	1	0,2
Нигерија	1	0,2
Гвинеја Бисао	1	0,2
Руанда	1	0,2
Тајланд	1	0,2
Тунис	1	0,2
Туркменистан	1	0,2
САД	1	0,2
Самоа	1	0,2
Замбија	1	0,2
Укупно	579	100

Извор: НСЗ

2.5 Страни студенти

На крају 2011. године 868 странаца се налазило у Републици Србији на привременом боравку на основу школовања, што представља пораст у односу на 2010. годину када их је било 536. Највећи број ових лица је из Либије.

Табела 21: Странци са важећим дозволама за приврени боравак на основу школовања, на крају 2011. године, према држављанству

Држављанство	Број лица	%
Либија	262	4,9
Македонија	45	5,4
Руска Федерација	43	5,2
Кина	28	3,3
Грчка	23	2,7
Хрватска	23	2,7
Украјина	20	2,4
Палестина	14	1,6
Нигерија	12	1,4
СР Немачка	12	1,4

Мали	11	1,3
Словенија	11	1,3
Конго	10	1,2
Румунија	10	1,2
Уганда	8	0,9
Сирија	7	0,8
Тунис	6	0,7
Шпанија	5	0,6
Судан	5	0,6
Велика Британија	4	0,5
Остало	309	35,5
Укупно	868	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Међу овим лицима већину чине мушкарци 581 (66,9%).

Министарство просвете и науке од школске 2010/2011. године спроводи пројекат „Свет у Србији“, у којем учествује 196 стипендиста из 43 земље, које су државе чланице и државе посматрачи Покрета несврстаних земаља. Реч је о студентима који су успешно положили испит из српског језика и који су уписани на основне, мастер и докторске студије Универзитета у Београду. Студенти су држављани следећих земаља: Антигва и Барбуда, Ангола, Бангладеш, Боливија, Бразил, Бурунди, Вијетнам, Габон, Гана, Гренада, Држава Конго, Доминиканска Република, Египат, Еквадор, Етиопија, Замбија, Зеленортска Република, Зимбабве, Индонезија, Ирак, Иран, Јамајка, Јужноафричка Република, Кенија, Либан, Мали, Мароко, Мексико, Мозамбик, Монголија, Намибија, Нигерија, Палестина, Република Гвинеја, Руанда, Република Сејшели, Сирија, Судан, Танзанија, Тринидад и Тобаго, Тунис, Уганда, Шри Ланка.

2.6 Стицање држављанства

До краја 2011. године преко 17.000 лица стекло је држављанство Републике Србије. Ради се у највећој мери о држављанима БиХ (47,5%), Црне Горе (27,67%) и Хрватске (13,45%)

Табела 22: Новопримљени држављани Републике Србије у 2011. години према претходном држављанству

Претходно држављанство	Број лица	%
БиХ	8.496	47,6
Црна Гора	4.945	27,7
Хрватска	2.403	13,5
СФРЈ	658	3,7
Турска	531	3,0
Македонија	416	2,3
Аустрија	91	0,5
Руска Федерација	47	0,3
САД	30	0,2
Украјина	27	0,2
Словенија	41	0,2
СР Немачка	26	0,1
Канада	21	0,1
Румунија	19	0,1
Аустралија	11	0,1
Остало	104	0,5
Укупно	17.866	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

2.7 Емиграција

Емиграција из Републике Србије у ЕУ земље

Иако је земља емиграције, Република Србија не поседује потпуне евиденције нити механизам праћења лица која емигрирају из земље⁶. Како број лица која на годишњем нивоу емигрирају из земље не би остао потпуна непознаница, у изради Миграционог профила користе се подаци Еуростата које државе чланице ЕУ објављују о броју имиграната у текућој години. Ипак треба имати у виду да ни све државе чланице ЕУ не ажурирају нити приказују ове податке, тако да наведени подаци не могу дати потпуну слику о лицима која емигрирају из Републике Србије у Европску унију и потребно их је узети са резервом.

⁶ Према Закону о пребивалишту и боравишту грађани Републике Србије који који оду у иностранство с намером да непрекидно бораве у иностранству не дуже од 90 дана, а свој боравак продуже, дужни су да привремени боравак у иностранству дужи од 90 дана пријаве надлежном органу, преко дипломатско-конзуларног представништва (члан 19). Такође, грађанин је дужан да одјави пребивалиште ако се иселава из Републике Србије у иностранство (члан 14). Међутим у пракси, мали број грађана се одјављује приликом одласка.

Број држављана Републике Србије који живе у земљама ЕУ у 2011. години, као и претходне године највећи је у СР Немачкој, па затим у Мађарској и у Словенији, од којих се једино у Словенији примећује већи јаз у полној структури где знатно више има мушкараца. По Еуростат-овим евиденцијама у 2011. години је број држављана Републике Србије у земљама ЕУ у односу на 2010. годину већи за преко 20.000 људи.

Табела 23: Држављани Републике Србије који живе у земљама чланицама ЕУ у 2010. и 2011. години према полу

Земље дестинације у ЕУ	2010			2011		
	Укупно	Мушкарци	Жене	Укупно	Мушкарци	Жене
СР Немачка	177.848	90.652	87.196	193.144	97.966	95.178
Мађарска	10.172	5.381	4.791	9.676	5.102	4.574
Словенија	7.115	5.335	1.780	7.561	5.356	2.205
Белгија	2.236	1.086	1.150	5.877	3.018	2.859
Шведска	5.123	2.670	2.453	5.744	2.987	2.757
Словачка	3.335	2.037	1.298	3.853	2.391	1.462
Шпанија	2.797	1.429	1.368	3.111	1.599	1.512
Чешка Република	1.529	1.050	479	1.890	1.280	610
Финска	887	492	395	894	504	390
Бугарска	571	307	264	609	344	265
Данска	452	217	235	556	271	285
Холандија	483	217	266	257	120	137
Португал	254	127	127	220	98	122
Пољска	42	37	5	51	45	6
Летонија	8	7	1	9	8	1

Извор:

Еуростат <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database>

Старосна структура, у односу на 2010. годину, остаје непромењена, где је највећи број држављана Републике Србије од 15-54 година старости (74,7%). На другом месту су особе до 14 година старости (17,2%).

Табела 24: Држављани Републике Србије који живе у земљама чланицама ЕУ у 2010. и 2011. години према старости

Земље дестинације у ЕУ	2010			2011		
	до 14 година	15-64	65+	до 14 година	15-64	65+
СР Немачка	34.148	129.768	13.932	34.622	142.011	16.511
Мађарска	586	8.360	1.226	448	7.938	1.290
Словенија	399	6.451	265	423	6.703	435
Шведска	1.027	4.059	37	1.175	4.527	42
Белгија	821	1.375	40	2.233	3.574	70
Словачка	238	2.989	108	242	3.470	141
Шпанија	345	2.333	119	390	2.555	166
Чешка	201	1.259	69	231	1.557	102
Финска	313	571	3	312	577	5
Бугарска	17	501	53	17	538	54
Данска	102	347	3	118	435	3
Холандија	35	415	33	18	218	21
Португал	20	225	9	11	200	9
Пољска	0	38	4	0	45	6
Летонија	0	8	0	1	8	0

Извор:

Еуростат <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database>

На основу одобрења привременог боравка највећи број држављана Републике Србије 2011. године налазио се у СР Немачкој (247.035 особа), па затим у Аустрији и Италији. Ако узмемо у обзир познате разлоге привременог боравка, видимо да је најчешћи спајање породице (око 29%). Главна дестинација у контексту радних миграција била је Италија са 75% држављана Републике Србије евидентираних у наведеним земљама.

Табела 25: Држављани Републике Србије који су у 2011. години боравили у државама ЕУ на основу одобрења привременог боравка, према земљи дестинације и основи одобрења.

Земље дестинације у ЕУ	Укупно	Спајање породице	Школовање	Рад	Други разлози	Избеглички статус	Супсидијарна заштита
СР Немачка	247.035	81.383	611	1.598	159.558	2.261	1.624
Аустрија	111.403	10.443	917	327	99.716	0	0
Италија	58.379	25.148	747	29.977	1.314	794	399
Француска	34.427	7.972	166	579	20.128	5.442	140
Шведска	10.381	6.025	77	349	781	407	2.742
Словенија	8.387	1.223	195	3.186	3.771	2	10
Словачка	4.103	281	25	275	3.517	5	0
Грчка	3.766	2.194	181	897	494	0	0
Шпанија	3.246	742	221	275	1.972	36	0
Чешка република	2.301	938	114	388	857	1	3
Румунија	1.575	873	328	156	218	0	0
Луксембург	1.445	943	3	395	104	0	0
Норвешка	1.273	607	103	419	66	43	35
Финска	916	620	41	180	75	0	0
Холандија	644	367	66	133	78	0	0
Малта	617	122	3	386	106	0	0
Бугарска	304	92	142	23	47	0	0
Ирска	283	50	30	92	104	7	0
Португал	186	7	10	13	156	0	0
Естонија	16	2	4	7	3	0	0
Летонија	14	6	3	2	3	0	0
Литванија	11	2	0	0	9	0	0

Извор:

Еуростат <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database>

Запошљавање држављана Републике Србије и упућивање запослених држављана на рад у иностранство

Област запошљавања држављана Републике Србије у иностранству регулисана је Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 88/10). Запошљавање у иностранству врши се када држављанин Републике Србије пријави потребу за запошљавањем у иностранству Министарству рада, запошљавања и социјалне политике, НСЗ-у или агенцијама за запошљавање. Тренутно је у Републици Србији регистровано 53 агенције за запошљавање. Према њиховом извештају о раду, преко агенција за запошљавање током 2011. године запослило се укупно 511 лица.

Што се тиче посредовања саме НСЗ, у 2011. години 8 наших држављана нашло је посао преко НСЗ, 7 лекара и 1 машински инжењер. Сва лица су нашла посао у СР Немачкој. Треба имати у виду да су евиденције о лицима која се запошљавају у иностранству непотпуне, јер осим НСЗ и агенција за запошљавање, већина лица проналазе посао без пријављивања НСЗ-у, па надлежни органи немају податке о броју ових лица.

Током 2011. године 84 послодаваца обратило се Министарству рада, запошљавања и социјалне политике, Сектору за рад, са обавештењем о упућивању својих запослених на привремени рад у иностранство. По овом основу упућено је 508 запослених на привремени рад у иностранство.

У 2001. години обновљена је сарадња са СР Немачком на основу Споразума о деташираним радницима, односно упућивању радника на основу уговора између послодавца из Републике Србије и послодавца из СР Немачке о извођењу радова. На основу овог споразума утврђује се контингент радника из Републике Србије који се упућују на рад у СР Немачку. Упућивање запослених по основу Споразума о деташираним радницима са СР Немачком односи се на послове у области грађевинарства и послове сродне грађевинарству, изолатерске послове, послове у области монтаже, машинско-браварске радове и сл. У деташманској 2011. години издате су просечно 1.833 радне дозволе.

Дијаспора

Према подацима Канцеларије за сарадњу са дијаспором и Србима у региону процењује се да има око 4 милиона држављана Републике Србије и припадника српског народа који живе у иностранству. Процена је рађена на основу података дипломатско-конзуларних представништава, Српске православне цркве и удружења грађана.

У 2011. години, укупан износ дознака примљених из иностранства био је 5,5 милијарди долара. 2010. године укупан износ дознака био је 5,6 милијарди долара. Према подацима Канцеларије за дијаспору, највећи прилив девизних дознака потиче из земаља у којима живи највећи део дијаспоре, као што су СР Немачка, Аустрија, Швајцарска, САД, Француска. Прилив новца из ових земаља износи 32,2% укупног прилива девизних дознака. Новчане дознаке представљају један од важних стубова макроекономске стабилности Републике Србије. Трансфер дознака у периоду од 2000. до данас чинио је 13,7% БДП-а. Сваки грађанин по овом основу, у просеку из иностранства добије 700 долара годишње. Процењује се да већи део овог новца одлази у потрошњу, а веома мали у производњу и инвестиције. Ипак, највећи проблем је што се велики део новца преноси неформалним каналима (аутобусима, авионима, преко рођака и пријатеља) (извор: Канцеларија за сарадњу са дијаспором и Србима у региону).

БЗ: Статистика која се односи на превенцију илегалног уласка и боравка

3.1. Спречавање илегалног уласка у Републику Србију

Према члану 11. Закона о странцима, улазак у Републику Србију, одбиће се странцу ако:

- 1) нема важећу путну исправу или визу уколико је потребна;
- 2) нема довољна средства за издржавање за време боравка у Републици Србији, за повратак у земљу порекла или транзит у трећу земљу, или му на други начин није обезбеђено издржавање за време боравка у Републици Србији;
- 3) је у транзиту, а не испуњава услове за улазак у трећу државу;
- 4) је на снази заштитна мера удаљења или мера безбедности протеривања, или му је отказан боравак, односно друга мера призната у унутрашњем или међународном праву која укључује забрану преласка државне границе – за време док та мера односно отказ боравка траје;
- 5) нема потврду о вакцинисању или други доказ да није оболео, а долази са подручја захваћеног епидемијом заразних болести;
- 6) то захтевају разлози заштите јавног поретка или безбедности Републике Србије и њених грађана;
- 7) се у одговарајућим евиденцијама води као међународни преступник;
- 8) постоји оправдана сумња да боравак неће користити у намеравану сврху.

Наведени разлози представљају и основ за отказивање боравка странцима у Републици Србији.

У току 2011. године, одбијен је улаз у Републику Србију за укупно 9.561 странаца. Од укупног броја страних држављана враћених са улаза у Републику Србију највећи број су држављани БиХ, затим држављани Бугарске, Турске и Румуније.

Када се ради о разлогу одбијања уласка у Републику Србију, највећи број странаца враћен је из разлога непоседовања визе (преко 2.000), затим због непоседовања средстава, због нерегуларности везаних за моторно возило, као и због оштећене или истекле путне исправе.

Табела 26: Лица чији је улазак у Републику Србију одбијен, према држављанству и разлогу одбијања у 2011. години

Држављанство	Разлог одбијања уласка у Републику Србију								Укупно
	Непоседовање средстава	Фалсификова на ПИ	Оштећена/ истекла ПИ	Непоседовање визе	Фалсификова на виза	Нерегуларно сти везане за моторно возило	Изречена мера забране уласка	Остало	
БиХ	12	-	88	-	-	748	50	906	1.804
Бугарска	700	2	117	6	-	368	11	57	1.261
Турска	315	17	25	2	-	19	6	821	1.205
Румунија	414	-	78	-	-	107	10	93	702
Без држављанства	-	-	101	401	-	-	3	10	515
Остало	337	36	509	1762	2	525	10	893	4.074
Укупно	1.778	55	918	2.171	2	1.767	90	2.780	9.561

Извор: Министарство унутрашњих послова

У току 2011. године, улазак на територију Републике Србије није омогућен за укупно 9.561 страног држављанина, што је за 5.025 мање него у 2010. години.

Табела 27. Лица чији је улазак у Републику Србију одбијен, према држављанству и разлогу одбијања у 2010. години

Држављанство	Разлог одбијања уласка у Републику Србију								Укупно
	Непоседање средстава	Фалсификова на путна	Оштећена/ истекла ПИ	Непоседовање визе	Фалсификова на виза	Нерегуларно сти везане за моторно возило	Изречена мера забране уласка	Остало	
БиХ	59	2	233	-	-	807	6	1.153	2.260
Турска	30	33	75	1.493	-	9	3	20	1.663
Бугарска	681	3	217	1	1	374	5	293	1.575
СР Немачка	50	10	202	44	-	52	1	713	1.072
Црна Гора	5	-	139	2	-	78	2	704	930
Румунија	66	1	121	1	-	107	40	588	924
Без држављанства	-	-	-	136	-	-	-	1	137
Остало	272	69	637	2.914	-	480	14	1.776	6.025
Укупно	1.163	118	1.624	4.455	1	1.907	71	5.247	14.586

Извор: Министарство унутрашњих послова

3.2. Враћање лица која илегално бораве у Републици Србији

У 2011. години више је него удвостручен број странаца којима је изречена мера отказа боравка у Републици Србији, у односу на 2010. годину. (3.030 у 2010. години у односу на 7.126 у 2011. години). Од лица којима је отказан боравак у 2011. години, преко половина су држављани Авганистана и Пакистана. Упоредно гледано, број држављана Авганистана којима је изречена мера отказа боравка повећао се за више од три пута у протеклој години. Док у 2010. години није ни било отказа боравка за држављане Пакистана, у 2011. години било их је 1.488. Регистровано је још држава које у 2010. нису имале држављане којима је отказан боравак, а то су Либија, Индија, Иран и Мароко. Значајно је поменути да, за разлику од 2010. године, у 2011. години није било ниједне мере отказа боравка за лица из суседних држава (Бугарска, БиХ, Македонија, Албанија).

Табела 28: Број лица којима је изречена мера отказа боравка у 2010. и 2011. години, према држављанству

Држављанство лица	2010.		2011.	
	Број лица	%	Број лица	%
Авганистан	698	23,0	2.469	34,64
Пакистан	0	0	1.488	20,8
Турска	135	4,5	482	7,0
Палестина	695	22,9	344	4,8
Либија	0	0	344	4,8
Тунис	106	3,5	254	3,8
Алжир	112	3,7	235	3,3
Сомалија	103	3,4	299	3,2
Румунија	395	13,0	187	2,6
Мароко	0	0	180	2,5
Индија	0	0	141	1,9
Иран	0	0	104	1,4
Албанија	69	2,3	0	0
БиХ	65	2,1	0	0
Бугарска	131	4,3	0	0
Ирак	63	2,1	0	0
Македонија	97	3,2	0	0
Остало	361	11,9	599	9,3
Укупно	3.030	100	7.126	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

У 2011. години заштитна мера удаљења странца са територије Републике Србије изречена је у 1.749 случајева, двоструко више у односу на претходну годину када је изречена у 848 случајева. Међу овим лицима држављани Авганистана и Пакистана чине више од половине укупног броја изречене заштитне мере удаљења.

Табела 29: Број држављана других држава и лица без држављанства којима је изречена заштитна мера удаљења странца са територије Републике Србије, према држављанству, 2011. година

Држављанство лица	Број лица	%
Авганистан	557	31,56
Пакистан	476	26,97
Сомалија	246	13,93
Палестина	78	4,42
Румунија	61	3,46
Тунис	47	2,66
Либија	40	2,27
Индија	32	1,81
Алжир	17	0,97
Македонија	10	0,57
Бангладеш	10	0,57
Бугарска	9	0,50
Мароко	6	0,33
Остало	176	9,98
Укупно	1.765	100

Извор: Министарство правде и државне управе

Када се посматра старосни профил и полна структура лица којима је изречена заштитна мера удаљења, уочава се да се доминантно ради о мушкарцима (1.594 лица, око 90%) средње старосне доби (око 70%).

Табела 30: Број држављана других држава и лица без држављанства којима је изречена заштитна мера удаљења странца са територије Републике Србије, према старости, 2011. година

Старост лица	Број лица	%
14-20	308	17,45
21-40	1.227	69,51
41-60	123	6,96
Преко 60	7	0,40
Непознато	100	5,68
Укупно	1.765	100

Извор: Министарство правде и државне управе

Табела 31: Број држављана других држава и лица без држављанства којима је изречена заштитна мера удаљења странца са територије Републике Србије, према разлогу удаљења, у 2011. години

Разлог	Број лица	%
Члан 84. став 1. тачка 3) Закона о странцима (напуштање прихватиштва, непоштовање кућног реда у прихватишту)	1	0,06
Члан 84. став 1. тачка 4) Закона о странцима (напуштање места боравка које је одредио надлежни орган, нејављање надлежном органу)		
Члан 84. став 1. тачка 1) Закона о странцима (незаконит улазак у Републику Србију)	672	38,07
Члан 85. став 1. тачка 3) Закона о странцима (незаконит боравак у Републику Србију)	473	26,80
Члан 84. став 1. тачка 2) Закона о странцима (лице није напустило Републику Србију у року који је одређен)	40	2,27
Члан 85. став 1. тачка 2) Закона о странцима (боравак у Републику Србију супротно разлозима за које му је одобрен боравак или издата виза)	7	0,40
Члан 65. став 1. тачка 2) Закона о заштити државне границе (не поседовање исправе при преласку границе, избегавање контроле)	224	12,69
Члан 10. став 1. тачка 4) Закона о странцима (давање неистинитих података граничној полицији)		
Члан 85. став 1. тачка 1) Закона о странцима (кретање изван простора одређеног на основу члана 5. Закона о странцима)	92	5,21
Члан 65. став 1. тачка 1) Закона о преласку државне границе и кретању у граничном појасу (прелазак границе изван граничног прелаза)	158	8,95
Уредба о преласку административне линије са АП Косова и Метохије	1	0,06
Члан 292. став 1. тачка 1) Царинског закона (пренос робе преко граничног прелаза када није отворен, сакривање робе)	38	2,15
Члан 86. став 1. тачка 1) и тачка б) Закона о странцима (неподношење захтева за продужење дозволе за боравак, не пријављивање промене адресе)	59	3,34
Укупно	1.765	100

Извор: Министарство правде и државне управе

У 2011. години изречена је мера безбедности протеривања из земље због кривичног дела у 162 случаја.

Табела 32: Држављани других држава и лица без држављанства којима је изречена мера безбедности протеривања из земље због кривичног дела, према старости, 2011. година

Старост	Број	%
18-30	58	35,80
30-40	69	42,60
40-50	28	17,28
преко 50 година	7	4,32
Укупно	162	100.0

Извор: Министарство правде и државне управе

3.3. Трговина људима

У току 2010. године идентификовано је 76, а у току 2011. године 74 жртве трговине људима. Жртве су држављани Републике Србије, сем у два случаја (Украјина и Црна Гора).

Табела 33: Жртве трговине људима према држављанству у 2010. и 2011. години

Држављанство	Број жртава	
	2010.	2011.
Република Србија	73	72
Украјина	-	1
Црна Гора	-	1
Молдавија	1	-
Хрватска	1	-
Македонија	1	-
Укупно	76	74

Извор: Министарство унутрашњих послова

У протеклих годину дана примећује се пораст мушкараца међу жртвама трговине људима. Док их је у 2010. години било 7,89%, у 2011. години њихов проценат порастао је на 29,72% свих регистрованих жртава.

Табела 34: Оштећени кривичним делом трговине људима, 2010. и 2011. година

Старост	2010.		2011.	
	Мушки	Женски	Мушки	Женски
до 14 година	4	5	6	2
14-18 година	1	22	-	15
Преко 18 година	1	43	16	35
Укупно	6	70	22	52

Извор: Министарство унутрашњих послова

Подаци о врсти експлоатације и полу указују да је најзаступљенији облик и даље сексуална експлоатација, као и да су овом облику експлоатације изложене жене. Након тога следи радна експлоатација којој су највише изложени мушкарци.

Табела 35: Жртве трговине људима према врсти експлоатације и полу, 2010. и 2011. година

Врста експлоатације жртве	2010.		2011.	
	мушкарци	жене	мушкарци	жене
Сексуална експлоатација	-	62	-	49
Радна експлоатација	1	15	16	-
Експлоатација ради вршења кривичних дела	3	2	1	1
Експлоатација ради просјачења	7	6	5	2
Принудна удаја	-	3	-	3
Укупно	11	88	22	55

Извор: Министарство унутрашњих послова⁷

Подаци Службе за заштиту жртава трговине људима, региструју нешто већи број жртава трговине људима. Разлика се објашњава тиме, што за разлику од евиденције Министарства унутрашњих послова, Служба додељује статус жртве и оним лицима која нису пристала да сарађују у кривичним поступцима.

Табела 36: Жртве трговине људима према различитим карактеристикама, 2011. година

	2011
Укупно жртава	88
Жртве трговине људима	76
Потенцијалне жртве трговине људима	12
Тип експлоатације	
Сексуална	36
Радна	22
Просјачење	7
Принудни брак	4
Трговина бебама	-
Илегална усвајања	3
Принуда на криминалне радње	2
Није дошло до експлоатације	2
Старост	
Малолетници	26
Пунолетни	62
Пол	
Мушкарци	32
Жене	56
Земље порекла	
Република Србија	73
БиХ	5
Црна Гора	2
Авганистан	2
Аустрија	1
Молдавија	1

⁷ Број се не поклапа са укупним бројем жртава због тога што су поједина лица истовремено изложена вишеструким облицима експлоатације.

Албанија	1
Украјина	1
Словенија	1
Турска	1

Извор: Служба за заштиту жртава трговине људима Министарства рада, запошљавања и социјалне политике

У току 2011. године од стране полицијских службеника Министарства унутрашњих послова поднете су 32 кривичне пријаве против 52 лица за извршено кривично дело трговина људима из члана 388. Кривичног законика .

Табела 37: Извршиоци кривичног дела трговине људима према држављанству и полу, 2011. година

Извршиоци кривичног дела из члана 388. Кривичног законика	Мушкарци	Жене	Укупно
Република Србија	38	9	47
Црна Гора	3	1	4
Словачка	1	-	1
Укупно	42	10	52

Извор: Министарство унутрашњих послова

У току 2011. године за кривично дело трговина људима из члана 388. Кривичног законика Републике Србије, донета је пресуда за укупно 79 лица. 68 лица су мушког, док су 11 женског пола. По старосној структури 65% лица припада групи од 30 до 50 година старости, 19% припадају групи преко 50 година, док преосталих 16% припадају групи од 18 до 30 година старости.

Табела 38: Број пресуда против лица која су починила трговину људима изречених у 2011. години, према врсти пресуде

Врста пресуде (уписати)	Број лица (уписати)
Осуђујућа-правоснажна	58
Осуђујућа-неправоснажна	14
Ослобађајућа	7
Укупно	79

Извор: Министарство правде и државне управе

Б4: Статистике о присилним миграцијама и међународној заштити

У 2011. години било је 3.134 изражених намера за азил у Републици Србији. Преко половине лица која су изразила намеру да траже азил су држављани Авганистана, а затим држављани Сомалије (15,7%) и Пакистана (11,1%).

Табела 39: Лица која су изразила намеру да траже азил у Републици Србији у 2011. години према држављанству

Држављанство	Број	%
Авганистан	1.693	54,0
Сомалија	492	15,7
Пакистан	348	11,1
Либија	139	4,4
Палестина	94	3,0
Мароко	87	2,8
Тунис	60	1,9
Алжир	54	1,7
Иран	35	1,1
Индија	26	0,8
Сирија	20	0,6
Судан	13	0,4
Бангладеш	12	0,4
Еритреја	11	0,4
Ирак	10	0,3
Непал	9	0,3
Шри Ланка	6	0,2
Холандија	4	0,1
Камерун	3	0,1
Мијанмар	3	0,1
Турска	2	0,1
Русија	2	0,1
Јемен	2	0,1
Египат	1	0,0
Бурунди	1	0,0
Хрватска	1	0,0
БиХ	1	0,0
Либерија	1	0,0
Нигерија	1	0,0
Апатриди	2	0,1
Укупно	3.134	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Међу лицима која су изразила намеру да ће затражити азил било је 2.649 лица мушког и 485 лица женског пола, од чега су 722 малолетна лица (532 дечака и 190 девојчица).

У више од 96% случајева намера за азил изражена је у полицијској управи, што је значајно већи проценат у односу на 2010. годину када је намеру за азил у полицијској управи изразило 77,5% лица..

Табела 40: Исказане намере да се тражи азил према месту изражавања намере, 2011. година

Место изражавања намере да се тражи азил	Број лица
Прихватилиште за странце	7
Полицијске управе	3.018
Гранични прелази	87
Центар за смештај малолетних странаца	22
Укупно	3.134

Извор: Министарство унутрашњих послова

Од укупно 3.134 изражене намере за азил, свега 248 лица, односно 7,91% од укупног броја лица је поднело захтев за азил,. Од тога велика већина су Авганистанци и Сомалијци.

Табела 41: Поднето захтева за азил према држављанству, 2011. година

Држављанство	Број лица	%
Авганистан	165	66,5
Палестина	10	4,0
Сомалија	48	19,3
Тунис	4	1,6
Холандија	4	1,6
Еритреја	3	1,2
Ирак	3	1,2
Иран	2	1,1
Русија	2	1,1
Либија	2	1,1
БиХ	1	0,4
Алжир	1	0,4
Судан	1	0,4
Лица без држављанства	2	1,1
Укупно	248	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Када се посматра тренд повећања броја тражилаца азила, односно број исказаних намера и број поднетих захтева, уочава се да док је број исказаних намера порастао преко шест пута, број поднетих захтева је значајно опао. Док је у 2010. години од 520 намера, 215 лица поднело захтев (41%), у 2011. години свега 7% подноси захтев.

Табела 42: Лица која су изразила намеру да траже азил у Републици Србији у 2010. години према држављанству

Држављанство	Број	%
Авганистан	318	61,2
Палестина	72	13,8
Ирак	33	6,3
Сомалија	22	4,2
Пакистан	22	4,2
Иран	9	1,7
Конго	8	1,5
Мароко	7	1,3
Холандија	5	1,0
Грузија	4	0,8
Алжир	3	0,6
БиХ	3	0,6
Монголија	2	0,4
Јемен	2	0,4
Узбекистан	1	0,2
Сирија	1	0,2
Куба	1	0,2
Руска Федерација	1	0,2
СР Немачка	1	0,2
Турска	1	0,2
Лица без држављанства	1	0,2
Еквадор	1	0,2
Бангладеш	1	0,2
Того	1	0,2
Укупно	520	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

Табела 43. Број поднетих захтева за азил према држављанству, 2010. година

Држављанство	Број лица	%
Авганистан	125	58,1
Палестина	29	13,5
Ирак	24	11,2
Сомалија	16	7,4
Конго	6	2,8
Мароко	3	1,4
Иран	2	0,9
БиХ	2	0,9
Пакистан	2	0,9
Узбекистан	1	0,5
Сирија	1	0,5
Куба	1	0,5
Алжир	1	0,5
Еквадор	1	0,5
Лица без држављанства	1	0,5
Укупно	215	100

Извор: Министарство унутрашњих послова

4.2. Одлуке првостепеног органа о захтевима за азил

Статистика о азилној процедури показује да је за највећи број тражилаца азила обустављен поступак, што је последица чињенице да већина лица настављају да мигрирају даље, не сачекавши азилни поступак.

Табела 44: Првостепене одлуке о захтевима за азил према врсти одлуке у 2010. и 2011. години

Одлуке	2010	2011
Одбачени захтеви	47	85
Одбијени захтеви	-	2
Усвојени захтеви	1	-
Обустављени поступци	309	192
Закључак о одбацивању жалбе	-	27
Укупно	357	306

Извор: Министарство унутрашњих послова

4.3. Одлуке другостепеног органа по изјављеној жалби на одлуке о захтевима за азил

Другостепени орган који доноси одлуке по изјављеној жалби на првостепене одлуке о захтевима за азил је Комисија за азил. У 2010. години Комисија за азил

разматрала је 30 изјављених жалби, од којих је у 4 случаја потврдила првостепене одлуке, а у 23 случаја их поништила. првостепене одлуке, а у 23 случаја их поништила. За 2011. годину на одлуке Одсека за азил изјављено је 49 жалби Комисији за азил, од којих су 25 одбијене као неосноване, док је 10 усвојено, а првостепено решење поништено.

4.4. Одлуке на основу управних спорова

У 2011. години у управном спору одбачена је тужба/обустављен поступак за једно лице из Сомалије.

Управни суд је пресудом одбио тужбу на одлуку другостепеног органа по захтеву за азил као неосновану или је у управном спору поништио управни акт и предмет вратио надлежном органу на поновно решавање у 2011. години за 24 лица, већином из Авганистана и Ирака (80%). 46% ових лица су малолетна, док су 75% мушког пола.

4.5. Повратници по споразуму о реадмисији

Према евиденцији Министарства унутрашњих послова, у 2011. години, примљено је 4.587 захтева за реадмисију, одобрено 3.820⁸ захтева, а у истом периоду по основу Споразума о реадмисији у Републику Србију повратак је остварило 5. 150 држављана преко граничних прелаза.

Табела 45: Захтеви за реадмисију према држави, полу и старости повратника у 2011. години

Држава	Мушкарци		Жене		Укупно
	Малолетни	Пунолетни	Малолетне	Пунолетне	
СР Немачка	230	898	226	679	2.033
Мађарска	41	735	38	60	874
Шведска	97	275	52	232	656
Француска	34	140	24	72	270
Швајцарска	20	105	17	62	204
Белгија	17	115	16	35	183
Аустрија	16	90	13	23	142
БиХ	10	40	7	20	77
Холандија	8	24	8	10	50
Норвешка	9	12	6	10	37

⁸ Захтев се одбија, односно не издаје се сагласност на враћање држављанина када се не може утврдити да је он држављанин Републике Србије у случајевима када се ради о држављанима наше земље, и када се не може доказати да је ушао у државу ЕУ са територије Републике Србије у случајевима када се ради о држављану треће земље.

Данска	3	7	4	6	20
Италија		17			17
Хрватска		7			7
Луксембург	1	2	2	2	7
Словенија		4		1	5
Финска		1	1	1	3
Пољска				1	1
Словачка		1			1
Укупно	486	2.473	414	1.214	4.587

Извор: Министарство унутрашњих послова

Табела 46: Сагласности на захтеве за враћање држављана Републике Србије према Споразумима о реадмисији у 2011. години

Држава	Мушкарци		Жене		Укупно
	Малолетни	Пунолетни	Малолетне	Пунолетне	
СР Немачка	200	813	224	661	1.898
Шведска	87	258	42	222	609
Мађарска	21	371	18	40	450
Француска	24	110	24	44	202
Швајцарска	17	98	15	59	189
Белгија	12	105	11	25	153
Аустрија	14	86	13	20	133
БиХ	8	28	5	15	56
Холандија	7	22	6	9	44
Норвешка	6	10	6	10	32
Данска	3	7	4	5	19
Италија		16			16
Луксембург	1	2	2	2	7
Словенија		3		1	4
Финска		1	1	1	3
Хрватска		3			3
Пољска				1	1
Словачка		1			1
Укупно	400	1.934	371	1.115	3.820

Извор: Министарство унутрашњих послова

Табела 47: Повратници који су се вратили у Републику Србију у 2011. години према граничном прелазу, полу и старости

Гранични прелаз	Мушкарци		Жене		Укупно
	Малолетни	Пунолетни	Малолетне	Пунолетне	
СГП Београд	2.309	618	964	629	4.520
Према Мађарској	376	11	16	7	410
Према БиХ	47	8	10	3	68
Према Хрватској	55		5	4	64
СГП Ниш	25	9	12	10	56
Према Румунији	22	2	1	1	26
Према Македонији	6				6
Према Бугарској					
Према Црној Гори					
Укупно	2.840	648	1.008	654	5.150

Извор: Министарство унутрашњих послова

У истом периоду Канцеларији за реадмисију на Аеродрому Никола Тесла обратило се 1.488 лица, односно 617 породица, ради добијања информација и пружања помоћи приликом повратка. Од 1.488 лица, 864 су мушкарци, а 624 жене.

Табела 48: Број повратника евидентираних при Канцеларији за реадмисију

Лица/Породица	Укупно	Мушкарци	Жене
Број лица	1.488	864	624
Број породица	617	/	/

Извор: Комесаријат за избеглице

Највећи број лица евидентиран на аеродрому Никола Тесла је из СР Немачке (60,68%) и Шведске (21,3%).

Табела 49: Повратници који су евидентирани при Канцеларији за реадмисију према држави из које су враћени

Држава	Број
СР Немачка	903
Шведска	318
Швајцарска	72
Француска	51
Белгија	41
Данска	37
Луксембург	18
Холандија	14
Норвешка	14
Финска	7
Аустрија	6
Италија	6
Шпанија	1
Укупно	1.488

Извор: Комесаријат за избеглице

По националности, највећи број повратника су Роми (681 лице) и они чине 45,77% укупног броја повратника по Споразуму о реадмисији, евидентираних од стране Комесаријата за избеглице. На другом месту су Бошњаци (425 лица, 28,56%), док повратници српске националности (119 лица) чине 8% укупног броја повратника. Повратници албанске националности (21 лице) чине 1,41% повратника.

Што се тиче старосне структуре, највећи број повратника је средње старосне доби.

Табела 50: Повратници који су евидентирани при Канцеларији за реадмисију према старости

Старост	%
0-14	26,4
15-29	27,8
30-39	17,5
40-49	14,4
50-64	12
65+	1,9
Укупно	100

Извор: Комесаријат за избеглице

Велики број повратника по Споразуму о реадмисији суочава се са проблемима у налажењу посла. Само 2,9% укупно евидентираних повратника су запослени, док је 53,2% повратника незапослено. Осталих 43,9% су деца, ученици, студенти или пензионери.

Проблем у овој области може бити и сама образовна структура повратника где само 1,8% има завршену вишу школу или факултет, док су 52,4% особе без завршене школе или са завршеном основном школом.

Табела 51: Повратници који су евидентирани при Канцеларији за реадмисију према радном статусу

Радни статус	%
Дете	19,3
Ученик	11,5
Студент	1,7
Запослен	2,9
Незапослен	53,2
Пензионер	1,7
Остало	9,7
Укупно	100

Извор: Комесаријат за избеглице

Табела 52: Повратници који су евидентирани при Канцеларији за реадмисију према образовном статусу

Образовни статус	%
Без школе	13,5
Непотпуна основна школа	12
Основна школа	26,9
Средња школа	19,5
Виша школа	0,7
Факултет	1,1
Остало	26,3
Укупно	100

Извор: Комесаријат за избеглице

4.6. Избеглице према Закону о избеглицама

Република Србија тренутно заузима 31. место у свету као земља дестинација за избеглице (Извештај УНХЦР-а Глобални трендови у 2010. години), док је у 2009. години заузимала 25. место (УНХЦР, Статистички годишњак, 2009).

У Републици Србији је у 2011. години живело 74.944 избеглица, од којих је преко 56.000 из Хрватске. У периоду између 2010. и 2011. године избегличка популација смањена је за 11.291, од чега је 2.958 лица из БиХ, 8.332 из Хрватске и 1 лице из Словеније.

Табела 53: Избегличка популација у Републици Србији према држави порекла

Држава порекла	2010	2011
БиХ	21.458	18.500
Хрватска	64.695	56.363
Македонија	1	1
Словенија	80	81
Укупно	86.235	74.944

Извор: Комесаријат за избеглице

Подаци о старосној структури указују на значајну заступљеност старијих старосних кохорти – готово половина је старија од 50 година.

Табела 54: Избегличка популација у Републици Србији према старости

Старост	%
0-14	2,7
15-29	18,1
30-39	14,8
40-49	12,4
50-64	21,6
65+	30,4
Укупно	100

Извор: Комесаријат за избеглице

У Београду је 2011. године било смештено 21.166 избеглица, што чини 28,2% укупне избегличке популације, док се у АП Војводини налазило 36.521 избеглица, што чини 48,7% укупне избегличке популације.

Табела 55. Број избеглица по општинама

Назив округа	Назив општине	Број избеглица
Северно-Бачки	Бачка Топола	599
	Мали Иђош	126
	Суботица	1.732
Укупно		2.457
Средње-Банатски	Житиште	307
	Зрењанин	1.133
	Нова Црња	151
	Нови Бечеј	251
	Сечањ	250
Укупно		2.092
Северно-Банатски	Ада	58
	Кањижа	60
	Кикинда	597
	Нови Кнежевац	102
	Сента	16
	Чока	166
Укупно		999
Јужно-Банатски	Алибунар	201
	Бела Црква	84
	Вршац	666
	Ковачица	150
	Ковин	472
	Опово	122
	Панчево	1.492
	Пландиште	176
Укупно		3.363
Западно-Бачки	Апатин	988
	Кула	667
	Оджаџи	785
	Сомбор	2.603
Укупно		5.043
Јужно-Бачки	Бач	239
	Бачка Ппаланка	1.654
	Бачки Петровац	158
	Беочин	298
	Бечеј	522
	Врбас	645
	Жабалъ	563
	Нови Сад	5.874
Србобран	352	

	Сремски Карловци	317
	Темерин	818
	Тител	313
	Укупно	11.753
Сремски	Инђија	1.818
	Ириг	489
	Пећинци	496
	Рума	1.815
	Сремска Митровица	1.623
	Стара Пазова	3.333
	Шид	1.240
	Укупно	10.814
Мачвански	Богатић	265
	Владимирци	156
	Коцељева	52
	Крупањ	21
	Лозница	1.640
	Љубовија	152
	Мали Зворник	173
	Шабац	1.510
	Укупно	3.969
Колубарски	Ваљево	364
	Лајковац	173
	Љиг	89
	Мионица	132
	Осечина	47
	Уб	251
	Укупно	1.056
Подунавски	Велика Плана	197
	Смедерево	655
	Смедеревска Паланка	320
	Укупно	1.172
Браничевски	Велико Градиште	124
	Голубац	45
	Жабари	87
	Жагубица	17
	Кучево	96
	Мало Црниће	68
	Петровац	334
	Пожаревац	458
	Укупно	1.229
Шумадијски	Аранђеловац	618
	Баточина	39
	Кнић	88
	Крагујевац	480
	Лапово	64
	Рача	56
	Топола	250

Укупно		1.595
Поморавски	Деспотовац	164
	Јагодина	495
	Параћин	362
	Рековац	56
	Свилајнац	195
	Ћуприја	128
Укупно		1.400
Борски	Бор	131
	Кладово	146
	Мајданпек	26
	Неготин	130
Укупно		433
Зајечарски	Бољевац	45
	Зајечар	273
	Књажевац	103
	Соко Бања	51
Укупно		472
Златиборски	Ариље	88
	Бајина Башта	238
	Косјерић	50
	Нова Варош	32
	Пожега	140
	Прибој	37
	Пријепоље	90
	Сјеница	7
	Ужице	132
	Чајетина	107
Укупно		921
Моравички	Горњи Милановац	337
	Ивањица	88
	Лучани	95
	Чачак	716
Укупно		1.236
Рашки	Врњачка Бања	164
	Краљево	585
	Нови Пазар	76
	Рашка	70
	Тутин	9
Укупно		904
Расински	Александровац	19
	Брус	65
	Варварин	84
	Крушевац	444
	Трстеник	125
	Ћићевац	60
Укупно		797
Нишавски	Алексинач	261

	Гаџин Хан	39
	Дољевац	65
	Мерошина	8
	Ниш	380
	Ражањ	26
	Сврљиг	87
Укупно		866
Топлички	Блаце	58
	Житорађа	27
	Куршумлија	83
	Прокупље	123
Укупно		291
Пиротски	Бабушница	34
	Бела Паланка	60
	Димитровград	10
	Пирот	81
Укупно		185
Јабланички	Бојник	16
	Власотинце	61
	Лебане	14
	Лесковац	189
	Медвеђа	32
	Црна Трава	14
Укупно		326
Пчињски	Босилеград	3
	Бујановац	28
	Владичин Хан	38
	Врање	127
	Прешево	1
	Сурдулица	19
	Трговиште	6
Укупно		222
	Приштина	17
	Штрпце	10
Укупно		27
	Звечан	20
	Зубин Поток	48
	Косовска Митровица	28
	Лепосавић	60
Укупно		156
Београд	Барајево	775
	Вождовац	1.289
	Врачар	237
	Гроцка	1.458
	Звездара	1.248
	Земун	4.690
	Лазаревац	410
	Младеновац	418

	Нови Београд	2.215
	Обреновац	1.270
	Палилула	2.304
	Раковица	905
	Савски Венац	337
	Сопот	265
	Стари Град	392
	Чукарица	1.931
	Сурчин	1.022
	Укупно	21.166
	Република Србија укупно	74.944

Извор: Комесаријат за избеглице

Према истраживању *Стање и потребе избегличке популације у Републици Србији* из 2008. године спроведеном од стране Комесаријата за избеглице, УНХЦР-а и ИОМ-а, дошло се до следећих података. Стопа незапослености међу избеглицама је 33%, што је значајно веће него у домаћој популацији. 29% избеглица има изузетно ниске месечне приходе, испод нивоа за остваривање права из области социјалне заштите. 61% избеглица станује као подстанар или код рођака и пријатеља. Свега 5% избеглица жели да се врати у земљу порекла.

4.7. ИРЛ

У 2011. години у Републици Србији живи 209.833 лица расељених са АП Косова и Метохије. У извештају УНХЦР-а *Глобални трендови за 2010. годину*, Република Србија се налази на 12. месту у свету и првом у Европи по броју интерно расељених лица. Према етничкој припадности, већину ових лица чине Срби, затим Роми, па Црногорци.

Највећи број ИРЛ живи у ужој Србији (138.153 односно 65,8% расељеничке популације). У Београду је смештено 59.445 ИРЛ, што чини 28,3% расељеничке популације, док се у АП Војводини налази 12.235 лица, односно 5,8% расељеничке популације.

Табела 56: Број расељених лица по окрузима

Назив округа	Назив општине	Број ИРЛ
Северно-Бачки	Бачка Топола	121
	Мали Иђош	95
	Суботица	1.840
Укупно		2.056
Средње-Банатски	Житиште	20
	Зрењанин	846
	Нова Црња	63
	Нови Бечеј	30
	Сечањ	70
Укупно		1.029
Северно-Банатски	Ада	27
	Кањижа	46
	Кикинда	115
	Нови Кнежевац	39
	Сента	25
	Чока	21
Укупно		273
Јужно-Банатски	Алибунар	119
	Бела Црква	48
	Вршац	264
	Ковачица	115
	Ковин	367
	Опово	58
	Панчево	1.302
	Пландиште	8
Укупно		2.281
Западно-Бачки	Апатин	99
	Кула	246
	Оджаци	103
	Сомбор	175
Укупно		623
Јужно-Бачки	Бач	7
	Бачка Паланка	161
	Бачки Петровац	8
	Беочин	306
	Бечеј	221
	Врбас	235
	Жабалъ	28
	Нови Сад	3.430
	Србобран	55
	Сремски Карловци	116
	Темерин	73
	Тител	30
Укупно		4.670
Сремски	Инђија	222

	Ириг	75
	Пећинци	119
	Рума	218
	Сремска Митровица	311
	Стара Пазова	291
	Шид	67
Укупно		1.303
Мачвански	Богатић	54
	Владимирци	128
	Коцељева	5
	Крупањ	21
	Лозница	471
	Љубовија	23
	Мали Зворник	26
	Шабац	375
Укупно		1.103
Колубарски	Ваљево	547
	Лајковац	98
	Љиг	138
	Мионица	97
	Осечина	3
	Уб	119
Укупно		1.002
Подунавски	Велика Плана	2.021
	Смедерево	8.025
	Смедеревска Паланка	1.234
Укупно		11.280
Браничевски	Велико Градиште	101
	Голубац	35
	Жабари	49
	Жагубица	9
	Кучево	57
	Мало Црниће	29
	Петровац	101
	Пожаревац	2.095
Укупно		2.476
Шумадијски	Аранђеловац	2.532
	Баточина	774
	Кнић	437
	Крагујевац	12.387
	Лапово	727
	Рача	713
	Топола	458
Укупно		18.028
Поморавски	Деспотовац	266
	Јагодина	5.823
	Параћин	1.030
	Рековац	76

	Свилајнац	522
	Туприја	888
	Укупно	8.605
Борски	Бор	416
	Кладово	104
	Мајданпек	20
	Неготин	581
	Укупно	1.121
Зајечарски	Бољевац	100
	Зајечар	652
	Књажевац	319
	Соко Бања	441
	Укупно	1.512
Златиборски	Ариље	71
	Бајина Башта	91
	Косјерић	47
	Нова Варош	44
	Пожега	375
	Прибој	97
	Пријеполје	399
	Сјеница	174
	Ужице	498
	Чајетина	98
	Укупно	1.894
Моравички	Горњи Милановац	1.350
	Ивањица	35
	Лучани	74
	Чачак	2.934
	Укупно	4.393
Рашки	Врњачка Бања	3.713
	Краљево	20.520
	Нови Пазар	4.331
	Рашка	1.944
	Тутин	538
	Укупно	31.046
Расински	Александровац	337
	Брус	189
	Варварин	165
	Крушевац	8.376
	Трстеник	901
	Тићевац	394
	Укупно	10.362
Нишавски	Алексинац	1.161
	Гаџин Хан	11
	Дољевац	182
	Мерошина	202
	Ниш	10.496
	Ражањ	44

	Сврљиг	75
Укупно		12.171
Топлички	Блаце	1.082
	Житорађа	386
	Куршумлија	6.503
	Прокупље	4.958
Укупно		12.929
Пиротски	Бабушница	38
	Бела Паланка	123
	Димитровград	83
	Пирот	393
Укупно		637
Јабланички	Бојник	250
	Власотинце	216
	Лебане	318
	Лесковац	5.631
	Медвеђа	802
	Црна трава	7
Укупно		7.224
Пчињски	Босилеград	82
	Бујановац	5.319
	Владичин Хан	293
	Врање	6.202
	Прешево	37
	Сурдулица	349
	Трговиште	88
Укупно		12.370
Београд	Барајево	1.237
	Вождовац	7446
	Врачар	636
	Гроцка	4.910
	Звездара	4.880
	Земун	6.681
	Лазаревац	2.267
	Младеновац	5.360
	Нови Београд	4.753
	Обреновац	4.502
	Палилула	4.206
	Раковица	2.723
	Савски Венац	1.846
	Сопот	842
	Стари град	1.346
	Чукарица	5.549
Сурчин	261	
Укупно		59.445
Република Србија Укупно		209.833

Извор: Комесаријат за избеглице

2011. године Комесаријат за избеглице у сарадњи са УНХЦР-ом и Заводом за статистику Републике Србије је спровео истраживање *Процена потреба ИРЛ*. Процењено је да је од укупног броја интерно расељених лица у Републици Србији, који износи 210.000, у потреби преко 97.000 лица, односно око 23.000 породица. Просечно домаћинство ИРЛ има 4,42 члана, а ромско 5,21 члана. Код ове популације изражено је изражена стопа незапослености (стопа запослености код лица у потреби износи 28,5%, а незапослености 39%), и потреба за помоћи у запошљавању ових породица. Ова лица су углавном подстанари (48,9%) или станују код рођака и пријатеља (21,6%). Процењује се да је помоћ за решавање стамбених проблема потребна за 21.420 домаћинстава у потреби, а најтраженији су пакети грађевинског материјала и станови из програма социјалног становања.

У току 2011. године у АП Косово и Метохију спонтано се вратило 501 расељено лице, што представља смањење у односу на 2010. годину када се вратило 745 расељених лица. Мањи број повратника на АП Косово и Метохију је очекиван имајући у виду погоршање безбедносне ситуације у протеклој години.

Табела 57: Расељена лица која су се спонтано вратила у АП Косово и Метохију према старости и општини дестинације, 2011. година

Место повратка	Свега	0–14	15–29	30–49	50–64	65+
Општина Гора	85	17	26	25	11	6
Општина Косовска Каменица	55	3	15	20	10	7
Општина Клина	50	8	9	11	7	15
Општина Ново Брдо	48	17	8	17	3	3
Општина Исток	47	14	6	14	6	7
Општина Урошевац	32	13	7	8	3	1
Општина Обилић	25	12	5	7	1	0
Општина Гњилане	23	4	8	8	1	2
Општина Ораховац	22	3	1	8	8	2
Град Приштина	20	13	4	2	1	0
Општина Косово Поље	19	9	3	6	0	1
Општина Призрен	15	0	1	4	6	4
Општина Штрпце	15	4	1	6	4	0
Општина Витина	12	2	3	5	2	0
Општина Косовска Митровица	9	5	1	3	0	0
Општина Вучитрн	9	1	4	2	1	1
Општина Пећ	6	2	1	1	2	0
Општина Ђаковица	4	2	1	1	0	0
Општина Србица	3	0	1	1	0	1
Општина Дечане	2	0	0	1	1	0
Укупно	501	129	105	150	67	50

Извор: Канцеларија за Косово и Метохију

Кроз програме организованог повратка вратила су се 103 расељена лица.

Табела 58: Расељена лица која су се вратила на АП Косово и Метохију у оквиру организованог повратка, у 2011. години

Општина повратка	Број лица
Општина Клина	28
Општина Гора	17
Општина Исток	10
Општина Ораховац	9
Општина Призрен	9
Град Приштина	8
Општина Косово Поље	5
Општина Пећ	5
Општина Косовска Митровица	4
Општина Косовска Каменица	2
Општина Обилић	2
Општина Урошевац	2
Општина Ново Брдо	1
Општина Витина	1
Укупно	103

Извор: Канцеларија за Косово и Метохију

Б 5: Статистика о унутрашњим миграцијама

Према процени РЗС укупан број становника у Републици Србији током протеклих 10 година смањио се за преко 240.000 људи (3,3%). Иако се број становника у градовима повећао за 70.000, у селима је број становника опао за преко 310.000 особа. Укупна полна структура становништва остаје углавном непромењена са 51,4% жена и 48,6% мушкараца.

У односу на 2010. годину број становника се смањио за преко 32.000 особа (0.5%). Такође, наставља се тренд пада броја становника у руралним срединама (за 34.000), док је у градским срединама приметан раст становништва (за 2.000 особа).

Промене у броју становника у Републици Србији делимично су узроковане ниским, односно негативним природним прираштајем, што је последица ниског наталитета (међу најнижим у европским земљама) и високог морталитета, а делимично и одливом становништва у иностранство. Резултат таквог кретања има за последицу отворену депопулацију и наглашено старење становништва.⁹

Табела 59: Процене броја становника у Републици Србији за период 2001-2011. према типу насеља (витална статистика)

	Укупно становништво			Градско становништво			Сеоско становништво		
	укупно	мушко	женско	укупно	мушко	женско	укупно	мушко	женско
2001	7.503.433	3.648.533	3.854.900	4.215.583	2.016.029	2.199.554	3.287.850	1.632.504	1.655.346
2002	7.500.031	3.647.190	3.852.841	4.233.303	2.023.817	2.209.486	3.266.728	1.623.373	1.643.355
2003	7.480.591	3.637.789	3.842.802	4.239.980	2.026.423	2.213.557	3.240.611	1.611.366	1.629.245
2004	7.463.157	3.629.194	3.833.963	4.249.544	2.030.310	2.219.234	3.213.613	1.598.884	1.614.729
2005	7.440.769	3.618.040	3.822.729	4.257.878	2.033.178	2.224.700	3.182.891	1.584.862	1.598.029
2006	7.411.569	3.603.698	3.807.871	4.263.386	2.034.616	2.228.770	3.148.183	1.569.082	1.579.101
2007	7.381.579	3.588.957	3.792.622	4.270.400	2.037.012	2.233.388	3.111.179	1.551.945	1.559.234
2008	7.350.222	3.573.814	3.776.408	4.275.245	2.038.642	2.236.603	3.074.977	1.535.172	1.539.805
2009	7.320.807	3.560.048	3.760.759	4.279.035	2.039.934	2.239.101	3.041.772	1.520.114	1.521.658
2010	7.291.436	3.546.374	3.745.062	4.283.985	2.041.975	2.242.010	3.007.451	1.504.399	1.503.052
2011	7.258.753	3.530.924	3.727.829	4.286.114	2.042.566	2.243.548	2.972.639	1.488.358	1.484.281

Извор: РЗС

Посматрано на нивоу Републике Србије, укупан број унутрашњих миграција (број особа које су се доселиле и број особа које су се одселиле) за 2011. годину износи 246.107, односно за око 12.000 мање него 2010. године. Број досељених лица за 2011. годину, на нивоу Републике Србије нешто је већи него број одсељених (за око 2.500 људи).

⁹ Студија демографских и миграционих токова у Србији, 2012 – Међународна организација за миграције, Централно-европски форум за миграциона и популациона истраживања, Варшава, Центар за демографска истраживања, Институт друштвених наука - Београд

Табела 60: Упоредни преглед досељеног и одсељеног становништва у Републици Србији према полу

		1999		2010		2011	
		мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене
Централна Србија	Досељено	34.007	42.882	46.886	58.848	44.658	55.727
	Одсељено	36.191	44.569	44.179	56.015	42.663	53.609
АП Војводина	Досељено	6.449	8.405	11.227	14.697	10.132	13.754
	Одсељено	4.548	6.040	11.324	15.688	10.430	15.134
Република Србија	Досељено	40.456	51.287	58.113	73.545	54.790	69.481
	Одсељено	40.739	50.609	55.503	71.703	53.093	68.743

Извор: РЗС

Из табеле 62 се види да се највише особа доселило у градска насеља (око 70%), као и да су већина досељених лица женског пола (55%). Број досељених жена је у градским насељима већи него број одсељених док је, за разлику од мушкараца, број досељених жена у руралним насељима нешто мањи од броја одсељених. На основу ових података можемо препознати тренд унутрашњих миграција, првенствено међу женама, из сеоских у градска насеља.

Табела 61: Мигрантско становништво према типу насеља и полу, 2011. година (унутрашње миграције)

		досељено		одсељено	
		мушкарци	жене	мушкарци	жене
Централна Србија	Градска насеља	32.858	39.274	30.010	34.564
	Остала насеља	11.800	16.453	12.653	19.045
АП Војводина	Градска насеља	6.349	8.644	6.127	8.181
	Остала насеља	3.783	5.110	4.303	6.953
Република Србија	Градска насеља	39.207	47.918	36.137	42.745
	Остала насеља	15.583	21.563	16.956	25.998

Извор: РЗС

Табела 62: Мигрантско становништво по полу, у % 2011. година (унутрашње миграције)

Област	Досељено у %		Одсељено у %	
	мушко	женско	мушко	женско
Централна Србија	44,5	55,5	44,3	55,7
АП Војводина	42,4	57,6	40,8	59,2
Република Србија	44,1	55,9	43,6	56,4

Извор: РЗС

Што се старосне структуре тиче, можемо закључити да највећи број миграната припада старосној групи од 15 до 64 година, док су на другом месту лица млађа од 15 година.

Табела 63: Мигрантско становништво према старосним групама у Републици Србији, у %, 2011. година (унутрашње миграције)

Досељени	0-14	15-64	65 и више
Република Србија	14,6	79,9	5,5
Централна Србија	14,4	80	5,6
АП Војводина	15,2	79,4	5,4
Одсељени	0-14	15-64	65 и више
Република Србија	14,5	80,0	5,5
Централна Србија	14,7	79,6	5,7
АП Војводина	13,5	81,5	5,0

Извор: РЗС

Б6. Закључак

- У погледу имиграције Република Србија још увек није атрактивна земља дестинације, чак ни међу земљама у региону, поготово за мигранте којима је циљ запослење.
- Упркос непотпуним евиденцијама у области емиграције из Републике Србије, формирана је слика тренутног стања уз помоћ НСЗ, Канцеларије за дијаспору, али и статистика Евростата. Према подацима Канцеларије за дијаспору прилив новца из земаља где живи највећи део дијаспоре износи око трећине укупног прилива девизних дознака, мада већи део овог новца одлази у потрошњу, а веома мали у производњу и инвестиције.
- У 2011. години, наставља се тренд опадања броја становника. Бројни фактори утичу на овакво стање, од емиграције из Републике Србије, до природних фактора попут високог морталитета и ниског наталитета, поготово у поређењу са осталим европским земљама. Једна од последица оваквог стања је и наглашено старење становништва.
- У Републици Србији је још увек актуелно питање избеглишта и интерног расељења што представља велики терет на буџет државе, док саме миграције и планска употреба дознака из иностранства представљају велики потенцијал за њен развој. Неопходно је што раније затварање избегличког и расељеничког поглавља, активно праћење и управљање миграцијама, али такође и успостављање ажурних и прецизних евиденција, као основе за било какво планирање.
- Република Србија у последње две године постаје све значајнија и фреквентнија транзитна земља за бројне мигранте из Азије и Африке који желе да стигну у земље ЕУ.
- Након потписивања Јединственог споразума о реадмисији са ЕУ 1. јануара 2008. велики број држављана бива враћен из ЕУ земаља. Међу овим лицима има особа које су изгубиле законски основ боравка на територији неке од држава чланица ЕУ, али се ипак доминантно ради о лицима која затражила азил на територији ЕУ чланица након визне либерализације

Миграционе политике у 2011. години

Како би се омогућио увид у трендове и политике у различитим областима миграција који су обележили посматрану годину, у наредном делу дат је преглед најзначајнијих питања из области миграција, као и релеватних мера и активности које су спроведене у прошлој години.¹⁰ Свако поглавље бави се посебном облашћу миграционих политика и у складу са тим, специфичном категоријом миграната и заштитом њихових права. Анализирани су досадашњи напори надлежних органа, иницијативе и пројекти усмерени на регулисање одређених миграционих политика и идентификовани приоритети и препоруке како би се унапредило постојеће стање миграција. Области миграција које су детаљно разрађене су: интеграција и повратак избеглица и побољшање услова живота интерно расељених лица, реадмисија и реинтеграција повратника по споразумима о реадмисији, азил, сузбијање трговине људима. Поред ових политика, на почетку је дат и општи преглед нормативног, стратешког и институционалног оквира, односно новина које су усвојене и реализоване у 2011. години.

¹⁰ Комплетан извештај о миграционим политикама у Републици Србији је предочен у извештају „Миграционе политике у Републици Србији“ Комесаријата за избеглице из септембра 2011. године

Ц1. Развој нормативног, стратешког и институционалног оквира за ефикасне миграционе политике

Област миграција подразумева и нужност усклађивања правног оквира са проширеним правним тековинама Европске уније у области миграција. Имајући у виду да је у претходном Миграционом профилу представљен законски и стратешки оквир Републике Србије у управљању миграцијама, а како бројне сегменте треба усклађивати и мењати, у овом поглављу су предочене новине у овој области.

1.1. Новине у нормативном оквиру за управљање миграцијама у 2011. години

У 2011. години усвојени су следећи законски и подзаконски акти:

Закон о социјалној заштити („Службени Гласник РС“ бр. 24/2011) ступио је на снагу у априлу 2011. године и унео доста новина у систем социјалне заштите. Закон прецизира да су корисници социјалне заштите држављани Републике Србије, али додаје да корисници могу бити и страни држављани и лица без држављанства, у складу са законом и међународним уговорима, па на овај начин обезбеђује приступ правима и мигрантима. Ново решење у односу на претходни Закон о социјалној заштити јесте да се надлежност центра утврђује не само према пребивалишту корисника, већ да центар за социјални рад може решавати захтеве за остваривање права и на територији где корисник има боравиште.

Законом о пребивалишту и боравишту („Службени Гласник РС“ број 87/2011) престао је да важи стари закон из 1977. године. Са становишта управљања миграцијама најзначајнија новина је начин пријављивања пребивалишта, јер се предвиђа могућност да надлежни орган решењем утврди пребивалиште грађанину на адреси установе у којој је трајно смештен или центра за социјални рад на чијем подручју се грађанин налази, уз претходну пријаву грађанина тој установи или центру. Образац пријаве грађанина установи односно центру треба да пропише министар надлежан за унутрашње послове, уз сагласност министра надлежног за социјалну политику. Такође чланом 17. закона предвиђено је да уколико грађанин који има право на личну карту нема пријављено пребивалиште нити боравиште на територији Републике Србије, нити му се решењем може утврдити пребивалиште, том грађанину се ради издавања личне карте решењем утврђује боравиште које може трајати најдуже две године од дана када је утврђено, односно од дана када је издата лична карта. Овим законским изменама олакшано је прибављање личних докумената одређеној категорији лица, али се мора нагласити да још увек нису донети подзаконски акти који би омогућили спровођење овог прописа, а до њиховог доношења примењују се стари подзаконски акти.

Изменама и допунама Закона о личној карти из 2011. године („Службени гласник РС“, бр. 36/2011), промењени су рокови важења личне карте, па се она сада издаје са роком важења од 10 година, а деци са роком важења од 5 година. Држављанину старијем од 65 година, на његов захтев може се издати лична карта без ограниченог рока важења. Оно што је најважније, са аспекта управљања миграцијама, је да се држављанину који има право на личну карту, а нема пријављано пребивалиште на територији Републике Србије може издати лична карта на основу утврђеног боравишта са роком важења од две године.

Уредба о ближим условима и мерилима за утврђивање реда првенства за решавање стамбених потреба избеглица („Службени гласник РС“, број 58/2011) обезбеђује примену Закона о избеглицама у делу који се односи на решавање стамбених потреба избеглица и решавање њиховог стамбеног питања. Законом о избеглицама прописани су начини и услови за решавање стамбених потреба избеглица у процесу интеграције, али је предвиђено да ближе услове и мерила за утврђивање реда првенства за решавање стамбених потреба избеглица прописује Влада. Усвајањем Уредбе утврђени су критеријуми за рангирање лица којима се решава стамбена потреба.

Уредбом о утврђивању Програма коришћења средстава за решавање стамбених потреба и друге програме интеграције избеглица у 2011. години, дефинисан је начин коришћења средстава за решавање стамбених потреба и друге програме интеграције у 2011. години.

Уредба о ближем уређивању начина вршења полицијских овлашћења полицијских службеника граничне полиције и дужностима лица које прелази државну границу („Службени гласник РС“, број 39/2011) усвојена је у јуну 2011. године, након повећања броја тражилаца азила из Републике Србије у земљама ЕУ, како би се спречила злоупотреба безвизног режима са Европском унијом. Уредба проширује овлашћења граничне полиције, односно прописује да полицијски службеник може од држављанина Републике Србије који прелази државну границу осим путне исправе тражити и друга одговарајућа документа којима се доказује сврха путовања у државе чланице Европске уније (потврда о резервацији хотела, позивно односно гарантно писмо, путно осигурање, званичан документ издат од стране надлежног органа државе чланице Европске уније, повратна карта и сл.), доказ о поседовању довољно средстава за издржавање за време боравка у државама чланица Европске уније (новац, платне картице, чекови и сл.) у складу са сврхом путовања као и друге доказе, позиве или потврде који се тичу сврхе путовања, а који су предвиђени законодавством Европске уније и њених држава чланица. Уредба је усвојена у оквиру ширег сета мера усмерених ка сузбијању броја тражилаца азила из Републике Србије.

Упркос свим усвојеним актима који додатно регулишу питања од значаја за мигранте, проблем који је препознат Стратегијом за управљање миграцијама, а то је недостатак координације миграционим политикама, остаје актуелан. Како не постоји јединствен системски пропис којим су регулисани основни и битни елементи управљања миграцијама, приступило се изради Закона о управљању миграцијама. Предлог Закона о управљању миграцијама је крајем 2011. године

упућен у скупштинску процедуру и његово усвајање се очекује. Законом се уређује управљање миграцијама, начела, орган надлежан за управљање миграцијама и јединствени систем прикупљања и размене података у области управљања миграцијама. Успостављањем јединственог система прикупљања, организовања и размене података који су од значаја за управљање миграцијама обезбеђује се размена података између органа државне управе који су у оквиру свог делокруга надлежни за поједине сегменте миграција. Овакав јединствени систем заснива се на механизмима сарадње који су услов за синхронизовану и координирану миграциону политику.

1.2. Новине у стратешком оквиру за управљање миграцијама

Област миграционе политике већ је регулисана низом секторских стратегија које решавају питања и проблеме конкретних група миграната, као и стратегијама које су релевантне за ову област. У 2011. години усвојене су следеће стратегије:

Национална Стратегија за решавање питања избеглица и ИРЛ за период од 2011. до 2014. године („Службени гласник РС“, број 17/11) усвојена је у марту 2011. године. У односу на избеглице, Стратегија заступа два основна паралелна правца деловања и обезбеђивања трајних решења – повратак или интеграција. Када се ради о интерно расељеним лицима, основни став Републике Србије јесте да њима треба пружити пуну подршку за одрживи повратак на АП Косово и Метохију. Међутим, с обзиром на дуготрајност расељеништва и објективне безбедносне и друге проблеме у АП Косово и Метохију, Стратегија предвиђа низ мера за побољшање животних услова у расељеништву. Три стратешка циља су: унапређење неопходних услова за сигуран и достојанствен повратак избеглица у Хрватску и БиХ, и институционалних механизма за пуно и ажурно остваривање стечених права у земљама порекла; стварање потребних услова да избеглице које су се одлучиле за живот у Републици Србији (посебно најугроженије категорије) равноправно са свим другим грађанима решавају своје основне животне проблеме и да се интегришу у локалну заједницу; побољшање животних услова најугроженијих категорија интерно расељених лица, појединаца и породица, тако да остварују приступ правима, услугама и ресурсима, у складу са законом, као и други грађани, и да решавају своја основна животна питања.

Национална стратегија запошљавања за период од 2011. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 37/11) усвојена је у мају 2011. године. Стратегија идентификује основне изазове са којима се Република Србија суочава, као што су демографски изазов, радне миграције, одлив мозгова, односно емигрирање висококвалификованог кадра. Један од приоритета Стратегије је подстицање запошљавања у мање развијеним регионима и развој регионалне и локалне политике запошљавања, што директно утиче на унутрашње миграције. Стратегијом је такође предвиђано унапређење рада институција и развој тржишта рада, а оно што је значајно за заштиту права миграната односно побољшање њиховог положаја јесте ширење категорије рањивих односно посебно осетљивих група. Док је претходна Стратегија запошљавања за период 2005. – 2010. године, укључивала Роме, избеглице и интерно расељена лица,

нова Стратегија укључује и жртве трговине људима и повратнике по споразуму о реадмисији.

Стратегија очувања и јачања односа матичне државе и дијаспоре и матичне државе и Срба у региону ("Службени гласник РС", бр. 4/11 и 14/11) усвојена је у јануару 2011. године и на тај начин успостављен је јасан оквир за политику према расејању и изградњу економске, политичке и културне сарадње са дијаспором. Циљ стратегије јесте да искористи потенцијале у дијаспори за потребе економског развоја матичне државе и да побољша положај дијаспоре и Срба у региону у страним земљама у којима живе. У изради Стратегије учествовали су како државни органи и цивилни сектор, тако и Скупштина дијаспоре и Срба у региону и угледни појединци из расејања. Стратегија као и Национална стратегија запошљавања идентификује као велики проблем емиграцију високообразованог кадра из Републике Србије због велике незапослености у земљи. Нека од битних статусних питања којима се Стратегија бави тичу се стицања држављанства матичне државе и двојног држављанства. Стратегија истиче потребу стварања базе података о високообразованим лицима која су се одселила.

Поред наведених стратегија, усвојени су и Акциони план за спровођење Стратегије реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији за период од 2011. до 2012. као и Акциони план за спровођење Стратегије за управљање миграцијама, за период од 2011. до 2012. године („Службени гласник РС”, број 37/11). Оба акциона плана детаљно разрађују активности, временске оквире и актере који ће спроводити активности планиране у оквиру мера које су предвиђене стратегијама.

У првих осам месеци 2011. године потписан је имплементациони протокол за спровођење Споразума о реадмисији са Европском заједницом са СР Немачком и билатерални споразуми о реадмисији са Молдавијом и Албанијом. У новембру месецу парламент Македоније ратификовао је имплементациони протокол и почела је да се спроводи реадмисија између Републике Србије и Македоније.

1.3. Новине у институционалном оквиру за управљање миграцијама

Република Србија је у протеклој години унапредила и институционални оквир за управљање миграцијама, оснивањем нових тела која имају надлежности у овој области али и интензивним едукацијама и подизањем капацитета надлежних органа који се баве миграционим политикама.

У марту месецу, услед великог броја држављана Републике Србије који су тражили азил у земљама ЕУ, основана је Комисија за праћење безвизног режима путовања са ЕУ, међуресорно тело чији је задатак да предлаже мере како би се смањио број тражилаца азила из Републике Србије у земљама Европске уније.

У Министарству спољних послова јуна 2011. године дошло је до формирања два посебна Одељења - Одељења за миграциону политику, дијаспору и социјалне

споразуме, које је надлежно за овај ресор и Одељења за визну политику, које се бави визним режимом Републике Србије према земљама у свету. Оба Одељења проистекла су из Одељења за визну политику, миграције и дијаспору, формираног почетком 2010. године, и претходно делујуће Дирекције за развој, дијаспору и социјалне споразуме, у чији делокруг рада нису улазиле миграције, што сведочи о прилагођавању Министарства спољних послова актуелним државним потребама и порасту значаја континуираног праћења проблематике миграција.

Од јануара 2011. године Комесаријат за избеглице у сарадњи са Међународном организацијом за миграције спроводи пројекат: "Јачање капацитета институција Републике Србије надлежних за управљање миграцијама и реинтеграцију повратника" који је финансиран из предприступних фондова ЕУ и у оквиру којег је организован низ обука за запослене у надлежним службама за управљање миграцијама. Обуке надлежних органа укључивале су тренинге за запослене у Комесаријату за избеглице, петодневни курс о Правним тековинама ЕУ из области азила и миграција коме су присуствовала 44 државна службеника из надлежних органа, затим напредне обуке на којима су државни службеници са централног нивоа стекли знања о миграцијама које су даље преносили службеницима на локалном нивоу који непосредно раде са мигрантима. Едуковани службеници су одржали 20 тренинга за сто општина у Републици Србији на којима је 400 представника локалних савета за миграције имало прилике да стекне знање и размени искуства о политикама управљања миграцијама. Обукама је испуњена и обавеза из Националног програма за интеграцију, као и Стратегије за управљање миграцијама, која се односи на унапређење капацитета државних службеника који се баве миграцијама. Пројектом су едуковани службеници који су прерасли у тренере из управљања миграцијама, што треба позитивно искористити и наставити са њиховим усавршавањем, како би се даље јачали капацитети.

1.4. Препоруке за унапређење нормативног, стратешког и институционалног оквира за ефикасне миграционе политике

У даљем току унапређивања законских, стратешких и институционалних аспеката оквира за управљање миграцијама потребно је учинити следеће:

- Усвојити Закон о управљању миграцијама како би се решили проблеми који произилазе из недовољно синхронизоване и координиране миграционе политике
- Подизање капацитета институција које се баве управљањем миграцијама као и обуке из области миграција потребно је спроводити системски унутар државе, у сарадњи са Службом за управљање кадровима
- Неопходно је наставити усклађивање са правним тековинама ЕУ у области азила и миграција и иновирати постојеће прописе
- Анализирати политике Европске уније и пратити нове трендове у области миграција на глобалном нивоу

Ц2: Политике у области интеграције избеглица и интерно расељених лица

Најзначајнији догађај у последње две године у Републици Србији када се ради о избегличком питању¹¹ јесте поновно успостављање регионалног процеса за решавање избегличког питања. Две министарске конференције у размаку од две године на којима су министри спољних послова четири државе бивше Југославије обновили процес заједничког налажења решења за избегличко питање и обавезали се да ће решити избегличко питање у региону, као и регионални стамбени програм су само највидљивији резултати дугог и интензивног процеса сарадње којем се приступило између четири државе, а који ће бити детаљно изложен у овом поглављу. Поред регионалног пројекта, ово поглавље ће дати и приказ потреба избегличке и интерно расељене популације и одговор на њихове потребе у виду конкретних мера предвиђених Стратегијом.

2.1. Регионални пројекат: процес и резултати

Током 2008. године интензивирани су напори Републике Србије у делегирању проблема које имају избеглице у приступу припадајућим правима у државама порекла.

2008. године УНХЦР уврстио је Републику Србију на листу од укупно пет земаља са дуготрајном избегличком кризом у свету. Покренуте су интензивне дипломатске активности како би поново заживео процес регионалне сарадње у проналажењу трајних решења за избеглице из земаља бивше Југославије. Уз подршку међународне заједнице, нарочито УНХЦР-а, ОЕБС-а, Европске комисије, Савета Европе и САД, у марту месецу 2010. године, одржана је Регионална министарска конференција у Београду¹² под називом „Трајна решења за избеглице и интерно расељена лица – сарадња држава у региону“. На Београдској конференцији министри спољних послова Републике Хрватске, Републике Србије, БиХ и Црне Горе подржали су регионални приступ у решавању преосталих избегличких проблема уз подршку међународне заједнице, што је представљало наставак Сарајевског процеса из 2005. године. У оквиру процеса започетог Конференцијом, одржано је 6 билателарних техничких састанака између Републике Србије и Републике Хрватске с циљем размене података релевантних за утврђивање стања и потреба избегличке популације. Одржано је и 10 регионалних експертских састанака све четири државе са циљем израде пројекта за помоћ најугроженијим лицима. Паралелно са одржавањем билатералних техничких састанака између институција Републике Србије и Републике Хрватске, одржавани су састанци на вишим нивоима, а у току председничких посета постигнути су договори о

¹¹ Под избеглицама у овом поглављу мисли се на лица избегла са подручја бивших република СФРЈ, како је одређено Законом о избеглицама

¹² Конференцији су присуствовали министри спољних послова Федерације Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Црне Горе и Републике Србије и представници ЕУ, Савета Европе и међународних организација, ОЕБС и УНХЦР

принципима решавања питања избеглица, укључујући неопходност да Република Хрватска унапреди свој програм стамбеног збрињавања намењен онима који се враћају. На основу Закључка Владе о прихватању Предлога мера за решавање проблема избеглица у Републици Србији од 9. децембра 2010. године, пројекат Републике Србије који је првобитно био оријентисан на решавање проблема лица смештених у колективним центрима и најугроженијих лица, а у складу с препорукама међународне заједнице и договором Републике Србије и Републике Хрватске, проширен је и на остала лица у потреби за стамбеним решењем.

У оквиру регионалног процеса формирање су и додатне експертске радне групе у циљу разматрања напретка у значајним питањима овог процеса: радну групу која се бави питањима цивилног статуса и прибављања докумената води Црна Гора, за радну групу за утврђивање механизма финансирања и управљања фондовима задужена је Србија, радну групу за израду Декларације води Црна Гора, а за радну групу за информисање задужена је Хрватска. У периоду од бриселског састанка одржана су четири билатерална састанка делегација Републике Србије и Републике Хрватске о питањима доспелих, а неисплаћених пензија и конвалидације радног стажа за пензионере из Републике Хрватске. Даљи напредак по овим питањима у вези је и са добијањем података из Републике Хрватске.

У Бечу је у јуну 2011. године¹³, презентован Заједнички пројекат. Република Србија се у исказивању потреба у свом пројекту руководила подацима из Анализе стања и потреба из 2008. године и подацима из Анкета о стамбеним потребама бивших носилаца станарског права коју је спровела Међународна организација за миграције на иницијативу Комесаријата за избеглице. Укупне потребе Републике Србије за решавање стамбених потреба 16.780 породица (око 45.000 лица) износе 302 милиона, а држава треба да обезбеди још додатних 10% контрибуције. Усаглашени регионални пројекат вредан је 584 милиона евра. Такође је договорено да ће на донаторској конференцији бити представљене и стамбене потребе избеглица које нису укључене у регионални пројекат.

Почетком новембра 2011. године одржана је министарска конференција земаља Западног Балкана посвећена решавању положаја избеглица¹⁴. Конференција је завршена усвајањем заједничке Декларације о окончању расељавања и обезбеђивању трајних решења за угрожене избеглице и интерно расељена лица. Усвојеном Декларацијом државе потписнице су се обавезале да најхитније решавају проблеме избеглица. Имајући у виду релевантно законодавство, стратегије, програме и акционе планове сваке земље, као и међународне норме и стандарде, Декларација потврђује обавезу влада четири земље да сарађују у духу добре воље како би се заштитила и унапредила права избеглица, повратника и интерно расељених лица (1991-1995) и обезбедила сва неопходна политичка, материјална, правна, социјална и друга подршка потребна за окончање њиховог расељења.

¹³ Састанак Регионалне радне групе

¹⁴ Конференцији су присуствовали министри спољних послова четири земље као и представници ЕУ, Владе САД-а, ОЕБС, УНХЦР-а и Савета Европе

Заједнички регионални програм саставни је део Декларације и он ће бити представљен на Донаторској конференцији планираној за почетак 2012. године. Декларацијом је, такође утврђена листа отворених питања на чијем су решавању четири земље радиле и наставиће да раде, као што су:

- Гарантовање да ће свим избеглицама смештеним у колективним центрима бити обезбеђена адекватна стамбена решења
- Успостављање регионалног оквира за решавање стамбених потреба угрожених лица, укључујући и бивше носиоце станарских права који су угрожени
- Обезбеђивање олакшаних и убрзаних процедура којима се свим избеглицама, повратницима и интерно расељеним лицима гарантују лична документа
- Гарантовање да избеглице и интерно расељена лица буду обавештена и да имају слободу избора трајних решења
- Управљање донацијама путем механизма Поверилачког фонда како би се обезбедило да донирана средства користи становништво у региону за које је претходно договорено да има приоритет
- Обезбеђивање сталне размене података на регионалном нивоу како би се избегло коришћење помоћи више пута и осигурало да нико не буде искључен.

Једно од отворених питања које није решено у оквиру регионалног процеса јесте питање доспелих, а неисплаћених пензија, па је формирана посебна експертска група. У оквиру билатералне размене података надлежни органи Хрватске нису дали податке о пензионерима којима је обустављена исплата пензија 1991. године и којима је успостављена исплата пензија након 1998. године, због чега се не може квантификовати проблем. Иако је током рада експертске групе направљен помак и решена поједина питања, неки од основних проблема су и даље актуелни, а то су: утврђивање спискова оштећених корисника, препознавање обавезе потпуног обештећења, потпуно решавање свих захтева за конвалидацију и обезбеђивање извора средстава из којих се вршила надокнада.

2.2. Допринос реализацији Стратегије за питања избеглица и ИРЛ у 2011. години

Национална стратегија за решавање питања избеглих и ИРЛ усвојена је 2002, а ревидирана у марту 2011. године за период од 2011. до 2014. године¹⁵. Њоме су заступљена два паралелна правца деловања – повратак и интеграција, при чему избеглице саме бирају које им решење више одговара. У наредном делу биће предочене конкретне мере из Стратегије које су реализоване у 2011. години.

ПИТАЊЕ ДОКУМЕНАТА

Избегличка легитимација је јавна исправа којом се доказује идентитет на основу које избеглица остварује права која јој по закону припадају. На издавање, чување и замену избегличке легитимације сходно се примењују прописи о личној карти. Министарство надлежно за унутрашње послове води евиденцију о издатим избегличким легитимацијама и промени боравишта избеглица. На седници од 7. априла 2011. године Влада је донела Закључак којим се задужује Министарство унутрашњих послова да изврши продужење рока важења избегличких легитимација лицима чије су избегличке легитимације истекле и да изврши замену избегличких легитимација у којима су рубрике за продужење рока важења испуњене новим избегличким легитимацијама, на нови рок важења од две године, а Комесаријат за избеглице је задужен да настави ажурирање базе података формиране регистрацијом избеглица.

Комесаријат за избеглице је током 2011. године, избеглицама у установама социјалне заштите - деци и омладини, душевно оболелим лицима и лицима ометеним у развоју, одраслим, старим и инвалидним лицима, као и избеглицама на породичном смештају, осим плаћања делимичних или потпуних трошкова смештаја, пружао помоћ у прибављању докумената из држава порекла, помоћ у процедури подношења захтева за пријем у држављанство Републике Србије, као и помоћ у регулисању и финансирању израде личних докумената Републике Србије, онима који желе интеграцију у Републици Србији. Од укупно 426 лица, за које Комесаријат делимично или у потпуности сноси трошкове смештаја, током 2011. године, обухваћено је 104 лица којима је омогућен пуни приступ правима у социјалној заштити и побољшање квалитета интеграције у локалној средини, што ће бити настављено и током 2012. године, док је смештај реализован за 41 лице.

¹⁵ „Службени гласник РС“ бр. 17/11

ЗАТВАРАЊЕ КОЛЕКТИВНИХ ЦЕНТАРА И СТАМБЕНО ЗБРИЊАВАЊЕ

У складу са Националном стратегијом за решавање питања избеглица и ИРЛ Комесаријат за избеглице континуирано ради на затварању колективних центара. Број колективних центара се смањило са 388, колико их је било 2002. године, на 41 у 2011. години (од 41 колективног центра 13 се налази на територији АП Косова и Метохије). На крају 2011. године ови центри и даље пружају смештај за 604 избеглице и 2.874 интерно расељених лица. Крајем 2010. године у Републици Србији су постојала 54 колективна центра у којима је боравило укупно 4.256 лица (898 избеглица и 3.358 интерно расељених лица). Током 2011. године, затворено је 13 колективних центара и за сва лица из наведених 13 затворених колективних центара обезбеђена су адекватна решења у складу са њиховим потребама. Комесаријат планира да настави постепено затварање колективних центара, у складу са обезбеђеним средствима за реализацију пројеката који прате затварање колективних центара, кроз пројекте: куповина кућа са окућницом, помоћ у грађевинском материјалу, изградња монтажних кућа, смештај у објекте за социјално становање у заштићеним условима, смештај у установе социјалне заштите и једнократна помоћ у роби и новцу за излазак из колективног центра у приватни смештај. Сва лица којима предложени програми помоћи не решавају питање даљег смештаја и збрињавања нуди се прелазак у друге колективне центре. Уз постојеће колективне центре, додатни проблем представља 2.300 лица која се налазе у око 30 такозваних непризнатих колективних центара и нехигијенских насеља.

Током 2011. године настављене су активности на реализацији кредита Развојне банке Савета Европе за решавање стамбеног питања избеглих лица предвиђене Законом о потврђивању Оквирног уговора о зајму закљученог између Републике Србије и Банке за развој Савета Европе („Службени гласник РС”, број 98/08). Потписан је Уговор о управљању пројектом изградње станова на територији Републике Србије из средстава Банке за развој Савета Европе „Пројекат трајне интеграције избеглица у Републици Србији“ између Министарства финансија, Грађевинске дирекције Србије д.о.о. и Комесаријата за избеглице. Програм: Подршка развоју инфраструктуре локалне самоуправе финансиран од стране Европске заједнице - Зајам за решавање стамбеног питања избеглица (ЦЕБ). Започет је поступак за изградњу 48 стамбених јединица у Градској општини Лазаревац од којих је 80% намењено избеглицама, а 20% локалној самоуправи, које ће избеглице откупљивати под повољнијим условима. Такође Закључком Владе за потребе Комесаријата за избеглице, непосредном погодбом прибављено је 17 стамбених јединица од Грађевинске дирекције у циљу решавања стамбених потреба избеглица.

У 2011. години, подршка у решавању стамбеног питања обезбеђена је за 1.469 породица док је економски оснажено 1.439 породица. За 4.235 избеглица регулисано је пребивалиште и лична карта Републике Србије, а 29 избеглица је евидентирано да су се вратили у земљу порекла.

ПОДРШКА ЛОКАЛНОМ АКЦИОНОМ ПЛАНИРАЊУ

Република Србија је 2008. године развила механизам имплементирања пројеката за избегла и расељена лица на локалном нивоу. Програм за подршку општинама које су припремиле локалне акционе планове за побољшање положаја избеглих и интерно расељених лица која су се одлучила за локалну интеграцију спроводи се већ неколико година и даје позитивне резултате. Током 2011. године, Комесаријат за избеглице, у оквиру пројекта подршке локалним самоуправама, вршио је обуке локалних самоуправа за израду локалних акционих планова, као и мониторинг имплементације усвојених локалних акционих планова.

У току 2011. године, из буџета Комесаријата за подршку локалним акционим плановима кроз финансирање активности који они предвиђају за укупно 82 општине/града, обезбеђена су средства за помоћ у грађевинском материјалу породицама избеглих и интерно расељених лица, као и помоћ у доходовним активностима ради економског оснаживања и осамостаљивања ових породица. Ближи подаци о реализацији наведених пројеката током 2011. године налазе се у Прилогу извештаја.

Имајући у виду да се локални акциони план показао као ефикасан механизам у реализацији програма намењених избеглицама и ИРЛ, потребно је наставити са праксом израде и иновирања локалних акционих планова.

2.3. Људска права избеглица и ИРЛ

Законом¹⁶ је дефинисано да збрињавање избеглица обухвата организовани прихват, привремени смештај, помоћ у исхрани, материјалну помоћ, право на здравствену и социјалну заштиту, запошљавање и школовање, као и стамбено збрињавање. Избеглице подлежу радној обавези под истим условима као и грађани Републике Србије. Наведена права избеглице остварују према свом боравишту у Републици Србији. Такође је прописано да се избеглици може обезбедити смештај са храном у објектима колективног смештаја (колективни центри), а ако лицу због психофизичког стања (стара или инвалидна лица, деца и др.) колективни смештај не одговара, Комесаријат за избеглице му, по решењу Центра за социјални рад, обезбеђује смештај у установама социјалне заштите. Предвиђено је и да се избеглицама повремено пружа и материјална помоћ у храни, одећи и обући и средствима за личну хигијену, а изузетно и у новцу. Такође, загарантовано им је право на школовање и запошљавање, створени су предуслови за решавање стамбених потреба у процесу интеграције и предвиђена је подршка повратницима.

¹⁶ Закон о избеглицама донет је 1992, а његова специфичност је да уско дефинише појам избеглица и ограничава их на лица пореклом са територије бивше СФРЈ. Закон о изменама и допунама Закона о избеглицама, усвојен је 5. маја 2010. године. Уз овај закон донето је неколико подзаконских аката: Уредба о збрињавању избеглица („Службени гласник РС“ бр. 36/04), Правилник о евиденцији избеглица („Службени гласник РС“ бр. 23/92), Правилник о избегличкој легитимацији („Службени гласник РС“ бр. 23/92 и 139/2004), Правилник о обрасцу избегличког картона („Службени гласник РС“ бр. 23/92, 22/94, 61/94) и Уредба о ближим условима и мерилима за утврђивање реда првенства за решавање стамбених потреба избеглица („Службени гласник РС“ бр. 58/2011). Закон о азилу примењује се на лица на која није могуће применити одредбе Закона о избеглицама.

У случају интеграције, држава се обавезује да створи услове за избеглице које се одлуче за живот у Републици Србији да равноправно са свим другим грађанима решавају своје основне животне проблеме и да се интегришу у локалну заједницу. Стратегија се односи и на ИРЛ¹⁷, имајући у виду сличне проблеме са којима се ИРЛ суочавају у погледу безбедног повратка и реинтеграције у Републици Србији и истиче основно опредељење Републике Србије да овим лицима пружи пуну подршку за одрживи повратак на АП Косово и Метохију. Имајући у виду међународне стандарде у области интерног расељења, одрживи повратак на АП Косово и Метохију и даље није могућ¹⁸, обзиром да већина услова из *Framework on Durable Solutions for IDPs* није испуњена. С обзиром на дуго трајање расељеништва, Стратегија се бави и потребом проналажења одговарајућих решења за побољшање животних услова најугроженијих категорија интерно расељених лица, појединаца и породица, тако да остварују приступ правима и услугама у складу са законом, као и други грађани и да решавају своја животна питања.

Водећи принципи расељености¹⁹ успостављају неколико општих принципа које државе морају да поштују. Први и основни принцип јесте принцип једнакости расељених лица са свим другим лицима у њиховој земљи, тј. расељена лица уживају у потпуности иста права и слободе по међународном и унутрашњем праву као и други грађани. Држава има примарну обавезу да пружи заштиту и хуманитарну помоћ овим лицима у оквиру своје надлежности. Мора се поштовати и забрана дискриминације у погледу расе, боје, пола, језика, вере, политичког или неког другог мишљења, националног, етничког или друштвеног порекла, правног или друштвеног статуса, старости, инвалидитета, особина и принцип посебне заштите деце, трудница, мајки са малом децом, самохраних мајки, особа са инвалидитетом, старих лица.

ИРЛ која припадају заједници Рома, Ашкалија и Египћана (РАЕ популација), представљају посебно угрожену категорију и теже остварују своја загарантована права проистекла из грађанског статуса, приступ услугама здравства, образовања и васпитања, запошљавања, социјалне заштите и стамбеног збрињавања, најчешће због недостатка личних докумената. На могућност остваривања појединих права у великој мери утичу сиромаштво и традиционални начин живота, што отежава приступ институцијама система. Велики број припадника РАЕ популације живи у тешким условима у нехигијенским насељима и неформалним колективним центрима.

Република Србија усмерена је ка свеобухватном решавању проблема са којима се суочавају интерно расељена лица, у складу са основним стандардима људских права и принципима трајног решавања проблема принудне

¹⁷ Под интерно расељеним лицем подразумевају се појединци или групе појединаца који су присиљени да беже или напусте своје домове из неког разлога, а да при томе нису прешли међународно признату државну границу.

¹⁸ *Framework on Durable Solutions for IDPs* који су урадили Брукингс институт и Универзитет у Берну наводи 8 критеријума који се користе да би се видело да ли је достигнуто трајно решење. Ти критеријуми су: безбедност и сигурност, адекватан стандард живота, приступ средствима издржавања, повратак имовине, приступ документима, учешће у јавном животу и приступ правним лековима.

¹⁹ Водећи принципи интерног расељења објављени су 1999. године од стране Специјалног представника генералног секретара УН задуженог за интерно расељена лица.

расељености, и то кроз повратак и побољшање њихових животних услова у расељењу²⁰.

2.4. Препоруке за унапређење решавања питања избеглица и ИРЛ

На основу увида у стање, трендове, мере и политике од значаја за унапређење положаја избеглица и расељених лица у 2011. години, идентификовано је да је у наредном периоду потребно учинити следеће:

- Наставити са планом и програмом затварања колективних центара уз обезбеђивање адекватне подршке породицама које напуштају колективне центре како би се до 2015. године затворили сви колективни центри
- Интензивирати сарадњу са свим надлежним институцијама како би се решио проблем неформалних колективних центара
- Извршити анализу стања потреба избеглих лица на територији целе Србије и ажурирати локалне акционе планове у складу са средствима обезбеђеним из регионалног пројекта
- Наставити активности како би се Регионални програм намењен решавању стамбеног питања најугроженијих избеглица реализовао на планирани начин и у предвиђеном року
- Континуирано радити на организовању и реализацији асистираних повратка у Републици Хрватској уз обезбеђивање неопходних средстава
- Интензивирати рад експертских радних група за решавање питања доспелих а неисплаћених пензија
- Извршити анализу стања потреба ИРЛ у циљу будућих активности на побољшању услова живота ових лица
- Посебно водити рачуна о остваривању права ИРЛ ромске националности
- Обезбедити средства за организовани превоз повратника у Републику Хрватску и БиХ

²⁰У Националној стратегији за решавање питања избеглица и интерно расељених лица као приоритетни животни проблеми издвојени су документација и статусна питања, запошљавање и право на рад, образовање, здравствена заштита, социјална заштита и решавање стамбених питања

ЦЗ: Политика у области реадмисије

3.1. Ризик угрожавања визне либерализације у 2011. години: тражиоци азила из Републике Србије

Једна од последица увођења безвизног режима Републике Србије са државама чланицама ЕУ 1. децембра 2009. године, био је и велики број захтева за азил који су држављани Републике Србије уложили у државама чланицама ЕУ, што је довело до тога да се Република Србија нађе у светском врху по броју захтева за азил. По подацима Еуростата, 2010. године Република Србија била је на трећем месту у ЕУ по броју уложених захтева (17.715 без АП Косова и Метохије). У 2011. години број захтева за азил износио је 13.900, што Републику Србију ставља на пето место по броју лица која траже азил у земљама ЕУ, након Авганистана, Русије, Пакистана и Ирака. Земље у којима су држављани Републике Србије највише тражили азил и где су ранжирани у сам врх земаља по броју захтева су СР Немачка (6.990 захтева), Шведска (2.654 захтева) и Луксембург (950 захтева, што представља готово 50% од укупног броја захтева у тој земљи).

Лица која су тражила азил долазе из најсиромашнијих слојева друштва и углавном су ромске националности. Разлог за тражење азила јесте економске природе, односно често се ради о решавању егзистенцијалног питања на кратак рок, имајући у виду да азилне процедуре у бројним земљама ЕУ трају по неколико месеци, а за време трајања поступка тражиоцима азила је обезбеђен смештај и материјална помоћ. Тражиоцима азила је приликом одбијања захтева и повратка у земљу порекла често пружана и новчана помоћ што је представљало додатну мотивацију за одлазак у ЕУ земљу и подношење захтева за азил. Како је по Конвенцији о избеглицама из 1951. године немогуће добити уточиште у другој земљи због економских разлога, тражење азила које је мотивисано економским факторима сматра се злоупотребом система азила, па су ова лица стекла назив „лажни азиланти“, иако сам израз треба избегавати јер доводи до стигматизације ових лица. Такође, битно је навести да су се са проблемом тражилаца азила након укидања визног режима суочиле и многе земље централне и источне Европе које су имале значајну ромску популацију.

Како би спречила повећање броја тражилаца азила и ризик да се угрози бели шенген, Влада Републике Србије је у фебруару 2011. године основала Комисију за праћење безвизног режима путовања са ЕУ. Чланови Комисије су представници Кабинета потпредседника владе за евроинтеграције, Министарства унутрашњих послова, Комесаријата за избеглице, Министарства правде и државне управе, Министарства спољних послова, Канцеларије за европске интеграције, Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, Канцеларије за људска и мањинска права и Министарства финансија и привреде. Задатак Комисије је да разматра питања која се односе на повећање броја лажних азиланата у земљама ЕУ који долазе са територије Републике Србије и да Влади предлаже мере усмерене ка смањењу броја лажних захтева за азил. Представници Комисије су одржали десет састанака и интензивно учествовали

на трибинама и форумима посвећеним овој теми како би јавно дали свој допринос очувању визне либерализације.

Број тражилаца азила је међутим наставио да расте у првој половини 2011. године, и Европска комисија је у јуну предложила Савету Европске уније да се у постојећу уредбу која регулише визну политику према трећим државама поред посебног механизма надзора визне либерализације за Западни Балкан, усвоји и заштитна одредба за ванредне прилике када може привремено на више месеци бити укинута режим за неку земљу у случају да порасте број грађана који тај режим злоупотребљавају, односно запрети опасност по безбедност чланица ЕУ.

Као одговор на ову меру и већ озбиљан ризик угрожавања визног режима, Влада Републике Србије донела је низ мера како би се решио проблем тражилаца азила. У јуну 2011. године усвојена је Уредба о овлашћењима граничне полиције, по којој припадници Управе граничне полиције на граничним прелазима од путника могу да траже доказе о поседовању средстава, позиве или потврде у погледу сврхе путовања, предвиђене законодавством ЕУ и њених држава чланица. Како су чест разлог за тражење азила и нереална очекивања која многа лица имају од појединих држава чланица ЕУ (у случају СР Немачке велика социјална помоћ), а која су последица недоступности ажурираних информација, Влада Републике Србије одлучила је да спроведе информативну кампању. Управа граничне полиције проследила је додатних 35.000 флајера на граничним прелазима према Хрватској и Мађарској где је и највећи интензитет друмског саобраћаја ка западним земљама. На овај начин су грађани информисани о правима и обавезама који носи безвизни режим путовања и децидно је саопштено да лица која траже азил из економских разлога угрожавају безвизни режим који је на снази, односно да визна либерализација не подразумева право на рад и азил. Најављена је измена Кривичног законика ради увођења новог кривичног дела „омогућавања злоупотребе безвизног режима“, а Управа криминалистичке полиције је појачала рад на прикупљању података о организаторима путовања – туристичким агенцијама, превозницима и појединцима у циљу спречавања евентуалних злоупотреба визне либерализације. Министарство унутрашњих послова је покренуло поступак оглашавања пасоша неважећим лицима која поседују биометријске пасоше Републике Србије, а која пред иностраним надлежним органима дају изјаве како не поседују пасош.²¹

Паралелно са мерама које Влада Републике Србије спроводи, државе ЕУ почињу да укидају новчану помоћ при повратку, стављају Републику Србију на листу сигурних земаља порекла, што подразумева знатно бржу процедуру у азилном поступку и уводе друге мере које их чине мање привлачним дестинацијама за тражиоце азила.

Реализација наведених мера имала је за последицу да, иако је број тражилаца азила из Републике Србије остао веома висок, он се у односу на 2010. годину смањило за 20 %, односно било је 3.800 захтева мање на крају године. Фронтексов извештај такође наводи да је Република Србија увела посебне мере како би се смањило могући број тражилаца азила, и као најбољи пример наводи

²¹ Извештај Групе 484, Изазови присилних миграција у Србији: Стање људских права тражилаца азила и повратника по основу споразума о реадмисији, страна 42

се Луксембург где је у односу на март месец, када је евидентирано 150 тражилаца азила, тај број у јуну смањен за 85% .

Решавање проблема злоупотребе система азила, односно улагања захтева за азил из економских разлога проблем је који се не може у потпуности решити кроз напоре националних институција. Потребни су заједнички напори и деловање и земаља ЕУ у које тражиоци азила одлазе, а које се тичу скраћивања азилног поступка, како би се изгубило интересовање за ове земље.

3.2. Реинтеграција повратника по Споразуму о реадмисији

Поред наведених мера које превентивно делују, односно имају за циљ да спрече наше држављане да траже азил у земљама ЕУ, Република Србија системски и континуирано, од усвајања Стратегије о реинтеграцији повратника по споразуму о реадмисији у фебруару 2009. године, ради и на реинтеграцији ових лица када она буду депортована назад у Републику Србију.

На централном нивоу битно је поменути Савет за реинтеграцију повратника.²²

Улога Савета јесте да разматра и предлаже мере и активности за реализацију прихвата, збрињавања и интеграцију повратника, као и да пружа подршку у утврђивању и реализацији мера на нивоу локалне самоуправе за помоћ повратницима. У оквиру Савета као стручно и оперативно тело формиран је Тим за праћење имплементације Стратегије за реинтеграцију који чине представници свих ресорно задужених министарстава и других надлежних органа и организација (Министарства рада, запошљавања и социјалне политике; Министарства унутрашњих послова; Министарства спољних послова; Канцеларије за људска и мањинска права, Министарства здравља, Министарства просвете, науке и технолошког развоја; Министарства регионалног развоја и локалне самоуправе; Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине; Канцеларије за сарадњу са дијаспором и Србима у региону; Канцеларије за европске интеграције и Комесаријата за избеглице).

Поред Савета важну улогу у реинтеграцији повратника има Комесаријат за избеглице у чијем саставу функционише Канцеларија за реадмисију на аеродрому Никола Тесла и који обезбеђује примарни прихват повратника и сарађује са локалним саветима за миграције.

Реинтеграција повратника захтева координисан напор институција на локалном нивоу како би се могло омогућити њихово укључивање у заједницу и економско оснаживање како би се спречила секундарна миграција. У том циљу, локални

²² Детаљни приказ институционалног оквира за питање реинтеграције повратника по реадмисији али и сет циљева и мера предвиђених Стратегијом се може наћи у извештају Комесаријата за избеглице “Систем праћења прихвата и збрињавања повратника по споразумима о реадмисији“.

савети за миграције имају кључну улогу како би се обезбедила реинтеграција повратницима по реадмисији и зато је веома важно дефинисање посебне буџетске линије на локалном нивоу за програме интеграције маргинализованих група.

Мере усмерене на реинтеграцију повратника тичу се обезбеђивања докумената, запошљавања, школовања, социјалне заштите и налажења стамбеног решења. Највећи проблем који је идентификован јесте чињеница да се повратници нерадо региструју, односно како не постоји законска обавеза да се пријаве, велики број лица се не пријављује приликом повратка. Недостатак евиденција о повратницима директно утиче на немогућност планирања потребних средстава за решавање потреба повратника.

Проблем реинтеграције повратника се не може посматрати изоловано од укупне социо-економске ситуације у земљи. Често не постоји ни стимулативно социо-економско окружење на локалном нивоу које би пружило шансе за запошљавање повратнику. Ово је био и главни закључак експертског састанка који је Комесаријат у септембру месецу организовао на тему спровођења уговора о реадмисији са земљама Југоисточне Европе. На састанку су учествовали представници земаља чланица *Процеса сарадње у Југоисточној Европи*: Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Румунија, Словенија, Србија, Турска, Хрватска и Црна Гора и закључено је да су све земље напредовале у изградњи стратешког и нормативног оквира за реинтеграцију повратника, као и да постоје национални механизми али да је генерални проблем свуда недостатак средстава као и чињеница да велики број повратника покушава опет да оде у ЕУ.

Подршка реинтеграцији повратника пружена је и кроз конкретне пројекте. Швајцарска влада је, кроз Швајцарску канцеларију за развој и сарадњу (СДЦ) препознала проблем реинтеграције повратника и пружила подршку Комесаријату у имплементацији пројекта „Подршка националној стратегији за реинтеграцију повратника по реадмисији“. У оквиру пројекта запослени у Комесаријату су одржали 35 радионица о реинтеграцији повратника по основу споразума о реадмисији у примајуће средине представницима локалних служби: полиције, центара за социјални рад, повереника, матичних служби. Истим пројектом формирана је база потреба повратника која треба да допринесе ефикаснијем планирању помоћи неопходне за реинтеграцију повратника. Такође израђено је и дистрибуирано 7000 Информатора за повратнике по споразумима о реадмисији.

У оквиру пројекта „Јачање капацитета институција Републике Србије надлежних за управљање миграцијама и реинтеграцију повратника“, Комесаријат за избеглице је у сарадњи са Међународном организацијом за миграције одржао радионице за обуку представника надлежних служби из локалне самоуправе за ревизију локалних акционих планова. Локални акциони планови ће сада укључивати и категорију повратника по основу споразума о реадмисији. Овим путем су од стране представника локалне самоуправе утврђене потребе повратника који се налазе на њиховој територији и планиране активности за њихову реинтеграцију. Одржано је 4 радионице које су обухватиле представнике 30 јединица локалне самоуправе у којима постоји

значајан број повратника. Учесници радионица били су општински повереници, представници центара за социјални рад, ромски координатори и други релевантни представници локалне самоуправе. Резултат ових радионица је ревизија локалних акционих планова која треба да буде завршена до краја 2012. године. Ово ће омогућити јединицама локалне самоуправе да конкуришу за средства која ће бити доступна у оквиру претприступних фондова за 2011. годину.

Два главна идентификована проблема у реинтеграцији повратника јесу недостатак евиденција о овим лицима и недостатак средстава.

Додатни проблем престављају повратници по споразуму о реадмисији који бивају враћени на АП Косово и Метохију. Наиме, због претходног места порекла део људи неалбанске националности бива враћен на АП Косово и Метохију, где им УНХЦР организује примарни прихват. Како међутим немају услове да остану због безбедносних разлога, ова лица након веома кратког времена долазе у Републику Србију.

3.3. Људска права повратника по основу споразума о реадмисији

Влада Републике Србије је 13. фебруара 2009. године усвојила Стратегију за реинтеграцију повратника по основу споразума о реадмисији. Непосредно затим усвојен је и Акциони план за период 2009-2010, а затим и за период 2011-2012 године који су утврдили конкретне мере у циљу њихове реинтеграције.

Обезбеђени су услови за примарни прихват и основни услови за ургентно збрињавање породица повратника. Лицима која тренутно немају где да оду обезбеђени су смештај и основни животни услови у Центрима за интервентни прихват повратника и превоз до истих.

Канцеларија за реадмисију, смештена на аеродрому Никола Тесла, прва се сусреће са повратницима и информише их о основним правима из области социјалне и здравствене заштите, образовања, запошљавања, ургентног збрињавања. Повратницима се дели Информатор за повратнике по реадмисији, штампан на пет језика: српском, ромском, енглеском, немачком и холандском језику.

У Канцеларији за реадмисију, као и приликом смештаја у Центре за ургентно збрињавање повратника воде се детаљни разговори са повратницима и дефинишу се њихово стање и потребе. Повратници се информишу о свим корацима које је потребно да спроведу, о службама које им пружају помоћ, врстама помоћи и контактирају се службе.

У случају откривања случајева жртава трговине људима, било да лично пријаве било да се препозна на други начин да је лице жртва трговине људима преузимамо мере обавештавања мреже владиних и невладиних организација за сузбијање трговине људима и помоћ жртвама.

Права повратника у социјалној заштити и социјалној сигурности су:

- Материјално обезбеђење;
- Додатак за помоћ и негу другог лица;
- Помоћ за оспособљавање за рад;
- Помоћ у кући, дневни боравак, смештај у установу или смештај у другу породицу;
- Услуге социјалног рада;
- Опрема корисника за смештај у установу социјалне заштите или другу породицу;
- Једнократне помоћи и друго.

Лица која су нарочито угрожена, имају посебне потребе које се узимају у обзир у случају повратка. Посебно угроженим групама у том смислу сматрају се:

- хронични болесници и друга лица чије стање захтева специјализовану медицинску интервенцију која се може добити само у одређеним институцијама;
- лица која пате од тешких душевних болести (укључујући поремећаје изазване посттрауматским стресом) чије стање захтева специјализовану медицинску помоћ;
- лица с хендикепом (укључујући и њихове старатеље) чије стање зависи од доступности система за пружање специјализоване помоћи;
- старије особе без пратње које немају други облик помоћи;
- деца без родитељског старања;
- жртве трговине људима и друге осетљиве категорије у оквиру ове групе.

Повратницима је омогућен приступ образовању, здравству, као и право на рад. Посебним прописима министарстава надлежних за ове области регулисана су њихова права из ових области. Имају једнака права и третман као и остали грађани и приоритетна су категорија када је у питању решавање њихових проблема.

Повратници по споразумима о реадмисији смештени су у оквиру колективног центра који се налази у селу Варна поред Шапца, а који је власништво Црвеног крста Србије. Капацитети центра су конципирани за смештај до 150 лица. У Извештају Канцеларије за људска и мањинска права који се односи на центре за ургентни прихват наводи се да је у октобру 2011. године у центру било смештено 80 избеглица из Хрватске и БиХ, 13 расељених са Косова и Метохије и 7 повратника, од чега 6 Рома. Иако би по правилу у центру требало да бораве до 14 дана, имајући у виду њихово лоше имовинско стање, неки повратници су боравили много дуже. У центар, иначе, долазе лица углавном без личних докумената и након смештаја помаже им се да без накнаде прибаве документа. У центру су корисницима обезбеђена храна, одећа и обућа. Бригу о центру води Црвени крст Србије, а трошкове смештаја и збрињавања корисника покрива

Комесаријат за избеглице. Повратници имају право на бесплатну здравствену заштиту. Када је реч о стању људских права и основних слобода повратника, како приликом боравка у иностраним затворима, депортационим притворима или током депортације, тако и након њиховог враћања у земљу, у досадашњем периоду није било жалби за кршење људских права. Повратницима који изразе жељу да раде, омогућено је да раде на сезонским пољопривредним пословима и тако зараде за себе и чланове своје породице.

У колективном центру у Белој Паланци смештају се повратници по споразумима о реадмисији од 2009. године. У овој институцији у октобру 2011. године боравило је 12 повратника. Рeadмисанти смештени у овај Центар такође имају право на бесплатну здравствену заштиту. Објекат повремено посећују представници Високог комесаријата УН за избеглице, Данског савета за избеглице и невладиних организација. У центру лица такође остају дуже од 14 дана, нарочито породице са децом. Када се ради о стању људских права и основних слобода реадмисаната, сви они уживају исти третман, а жалби на кршење људских права, како приликом боравка у иностраним затворима, депортационим притворима или током депортације, тако и након њиховог враћања у земљу, приликом посете представника Канцеларије за људска и мањинска права није било.

3.4. Препоруке за унапређење политика у области реинтеграције повратника

У циљу унапређивања политика реинтеграције повратника, потребно је учинити следеће:

- Интензивније радити на прикупљању података о повратничкој популацији. Поред повереника за избеглице укључити и ромске организације на локалном нивоу како би се обезбедио већи одзив повратника
- Пружити пуну подршку локалним саветима за миграције и оснажити позицију ромских координатора
- Наставити са пружањем подршке проширењу локалних акционих планова тако да они укључе повратнике по реадмисији, како би се овим лицима обезбедила помоћ
- Континуирано радити на побољшању социо-економског положаја маргинализованих група, нарочито ромске мањине.

Ц4. Политика азила

Велики прилив тражилаца азила у 2011. години представљао је озбиљан тест за релативно нови систем азила у Републици Србији, а проблем смештајних капацитета је питање које остаје и даље отворено.

4.1. Прилив тражилаца азила у 2011. години и смештајни капацитети

Посматрано у протекле четири године, од како је Влада Републике Србије преузела надлежност у области азила, број тражилаца азила константно расте, односно повећао се преко 60 пута. У 2009. години забележено је повећање од 5 пута у односу на 2008. годину (77 лица у 2008. години и 275 у 2009. години). У 2010. 522 лица је изразило намеру да затражи азил, што је повећање од 2 пута у односу на 2009. годину. И коначно у 2011. години са 3. 134 лица забележено је повећање од 6 пута у односу на претходну годину.

Нагли прилив тражилаца азила релативно је нови феномен у Републици Србији у области миграција, па је као такав наишао на недовољну спремност државних органа. Балканска транзитна рута (од Турске и Грчке преко Македоније и Србије до Мађарске) постала је изузетно популарна у последњих неколико година, а са политичком нестабилношћу и конфликтима у Северној Африци број миграната који долазе у Европу је изузетно појачан. Већина тражилаца азила ипак користи Републику Србију као транзитну земљу на путу до Европске уније.

Центар у Бањи Ковиљачи чији је капацитет 85 особа био је довољан до краја 2010. године. 2008. године у току целе године у центру је боравило 44 лица, у 2009. 246, у 2010. години 434. Међутим како у 2011. години почиње тренд повећаног прилива тражилаца азила Комесаријат за избеглице је, у складу са својим надлежностима и у циљу испуњавања мере из Акционог плана за спровођење Стратегије за управљање миграцијама 2011.-2012. године која се односи на предлагање отварања новог центра за смештај тражилаца азила предузео активности за отварање новог центра. 19. маја 2011. године Влада Републике Србије донела је Одлуку о оснивању новог центра за азил у Боговађи. Нови центар може да прими 150 лица, а Комесаријат је наставио да ради на проналажењу објекта који би био адекватан за отварање још једног центра за азил.

Међутим, прилив тражилаца азила наставља да расте и убрзо капацитети и другог центра постају недовољни. Истовремено у Бању Ковиљачу почиње да пристиже велики број илегалних миграната, у највећој мери из Авганистана и Сомалије, који бораве у приватном смештају. Велико присуство миграната у Бањи (700 илегалних миграната и 300 тражилаца азила) почиње да изазива узнемиреност и отпор дела локалног становништва и у новембру долази до ескалације тензија када представници локалне самоуправе почињу да инсистирају да се центар измести. Представници Комесаријата за избеглице су одржали неколико састанака са представницима локалне самоуправе како би се

ублажиле тензије, међутим уследио је митинг у Бањи Ковиљачи против тражилаца азила и одлуке родитеља да не шаљу децу у школу док се не реши проблем повећаног прилива тражилаца азила, па је Влада на седници одржаној 10. новембра 2011. године, закључила да стручни тим предложи мере у року од 15 дана. Одржана је и седница Координационог тела за праћење и управљање миграцијама, на којој је договорено да Комесаријат припреми за Владу предлог мера за решавање проблема смештаја тражилаца азила и повећаног броја илегалних миграната у Бањи Ковиљачи.

На седници одржаној 8. децембра 2011. године Влада Републике Србије усвојила је свеобухватан сет мера како би се решио проблем смештаја тражилаца азила, али и предупредиле будуће ситуације ескалације тензија између локалног становништва и тражилаца азила. Одлучено је да: Комесаријат и Министарство унутрашњих послова редовно информишу локалну самоуправу у циљу смањења тензија у Бањи Ковиљачи; да се хитно оснује нови центар за тражиоце азила; да Министарство унутрашњих послова поштри контролу на граници са Македонијом у циљу сузбијања илегалних миграција, као и да се поштри контрола и примена Закона о странцима, нарочито на територији Бање Ковиљаче; да Министарство унутрашњих послова утврди висину потребних средства за спровођење принудне мере удаљавања странаца који незаконито бораве у Републици Србији, ради њиховог обезбеђивања у буџету Републике Србије, да Министарство унутрашњих послова и Комесаријат испитају могућности да се Република Србија укључи у међународне иницијативе које пружају помоћ у повратку странаца који незаконито бораве на њеној територији и да Министарство унутрашњих послова и Комесаријат путем медија упознају јавност са правима које тражиоци азила имају, као и са разликом између тражилаца азила и странаца који незаконито бораве у Републици Србији. Наведене мере су спроведене и убрзо је решен проблем на подручју Бање Ковиљаче.

Ескалација у Бањи Ковиљачи је показала колико је домаће становништво неприпремљено за долазак азиланата и да постоје бројни стереотипи и предрасуде против ове категорије лица. Питање недовољних капацитета за тражиоце азила остаје и даље отворено, упркос напорима Комесаријата да се нађе адекватан центар који би могао да смести много већи број тражилаца азила.

Озбиљан проблем у систему за азил је и недостатак механизма за интеграцију. У Закону о азилу је предвиђена интеграција, међутим нису разрађени механизми за интеграцију, па не постоји јасна процедура како интегрисати особе које добију супсидијарну заштиту или статус избеглице, ни надлежна институција²³

²³ За више детаља о систему азила у Републици Србији погледати: Политика азила у Србији: усклађивање са ЕУ и спровођење на територији Републике Србије, Комесаријат за избеглице Републике Србије, август 2010.

4.2. Људска права тражилаца азила

Странац који се налази на територији Републике Србије има право да поднесе захтев за добијање азила у Републици Србији. Лицима која затраже азил омогућен је приступ процедури у првом и другом степену, као и судска заштита, право да буде на територији до окончања поступка, правичан и брз поступак, пажљиво разматрање захтева од стране јасно утврђеног, квалификованог, стручног и непристрасног тела и дата им је могућност независног преиспитивања негативних одлука.

До доношења коначне одлуке о захтеву за азил, лицима која траже азил обезбеђен је смештај и основни животни услови²⁴ у Центру за азил. Прихват лица која траже азил врши се по стандардима пријема који обухватају посебан третман и помоћ за време трајања процедуре за утврђивање статуса: задовољење основних потреба, слобода кретања, правна помоћ, обезбеђивање преводиоца, информисање о поступку и посебан третман лица са посебним потребама. Смештај лица која траже азил врши се уз поштовање начела недискриминације, јединства породице, родне равноправности и бриге о лицима са посебним потребама.

Лице се може сместити у Центар ако је претходно евидентирано и упућено у Центар од стране Министарства унутрашњих послова и ако је извршен здравствени преглед у складу са прописом који доноси министар надлежан за здравље. У току трајања поступка лица која траже азил имају бесплатну здравствену заштиту, правну и психолошку помоћ. Подаци о лицима смештеним у Центар, медицински преглед и психолошко саветовање представљају службену тајну и доступни су само овлашћеним лицима.

У делу извештаја Канцеларије за људска и мањинска права који се односи на Центар за азил у Бањи Ковиљачи забележено је да су у центру већином смештени самци, али има и породица са децом (20%-25%). Највише има Авганистанаца и Сомалијаца. Поштује се начело јединства породице у складу са одговарајућим међународним конвенцијама и Законом о азилу, тако да су брачни другови заједно, а деца са својим родитељима, односно старатељима. С обзиром на то да малолетна лица смештена у овој институцији, сходно Закону о азилу имају право на бесплатно основно и средњошколско образовање, полазећи од објективних могућности, у првом реду дужине боравка у овој установи, три пута недељно, по три сата, долази учитељица-наставница, како би радила са децом. Посебна просторија је одређена за представнике невладиних организација. Центар за заштиту и помоћ тражилаца азила и Београдски центар за људска права пружају бесплатну правну и психолошку помоћ. УНХЦР и невладине организације имају слободан приступ лицима која су смештена у Центру за азил. Урађен је информатор на више језика како би тражиоци азила боље разумели своја права и обавезе.

²⁴ Основни животни услови обухватају: храну (по правилу три obroka дневно, а лице са посебним здравственим потребама има право на додатни оброк који се даје према писаној препоруци лекара), одећу, новчану помоћ и друге услове, у складу са посебним прописима и начелима поступка азила.

Центар за азил у Боговађи смештен је у бившем одмаралишту за децу Црвеног крста Србије. Смештајни капацитет Центра је 150 особа. Од 20. јуна 2011. године, када га је основала Влада Републике Србије, кроз ту институцију прошло је 320 азиланата (закључно са 31. новембром). Као и у Бањи Ковиљачи, пре пријема у Центар, сва лица пролазе детаљан систематски лекарски преглед. У оквиру Центра функционише и дечији вртић, намењен малој деци тражиоца азила. Овај вртић функционише и као предшколска установа, у којој ради васпитачица – учитељица. Деца уче српски језик, што је један од предуслова за остваривање права на школовање у образовном систему Републике Србије. Не постоје проблеми када је реч о остваривању права на здравствену заштиту азиланата смештених у овој институцији, а у њој ради и лекарка опште праксе, која тражиоцима азила радним данима пружа ургентну медицинску помоћ, а Центар ће ускоро у истом циљу запослити и једну медицинску сестру. Када је неко озбиљније болестан, упућује се у Дом здравља Лајковац, а у Центар повремено долазе и медицинске екипе састављене од лекара специјалиста и у амбуланти ове институције прегледају и пружају неопходну медицинску помоћ лицима смештеним у њој.

4.3. Препоруке за унапређење система азила

Да би се унапредиле политике азила и положај тражилаца азила, потребно је у наредном периоду учинити следеће:

- Повећати капацитете за збрињавање тражилаца азила отварањем новог центра са знатно већим капацитетима који би могао да прими 500 тражилаца азила и који би у потпуности одговарао међународним стандардима.
- Уредити интеграцију подзаконским актима и одредити институцију која ће бити надлежна за интеграцију избеглица.
- Континуирано радити на подизању свести јавности о проблемима којима су изложени тражиоци азила и међународној обавези Републике Србије да им пружи заштиту. Спровести истраживање јавног мњења о ставовима по питању тражилаца азила
- Сензибилисати органе локалне самоуправе у срединама у којима се налазе центри за азил и радити на унапређењу сарадње са примајућим заједницама.
- Наставити обуке припадника граничне полиције и организовати обуке чланова Комисије за азил у циљу што квалитетнијег поступања и доношења одлука

Ц5. Политика борбе против трговине људима

5.1. Механизми заштите жртава трговине људима

Република Србија је потписница Конвенције Уједињених Нација против транснационалног организованог криминала, Протокола за превенцију, сузбијање и кажњавање трговине људским бићима, нарочито женама и децом, као и Протокола против кријумчарења миграната копном, морем и ваздухом, који допуњују ову конвенцију, усвојених у Палерму 2000. године. Протеклих година Република Србија је интензивно радила на унапређењу стратешког и нормативног оквира за сузбијање трговине људима. Стратегија борбе против трговине људима усвојена је 2006. године. Народна Скупштина Републике Србије 2009. године изгласала је измене и допуне Кривичног законика (Службени гласник РС, бр. 72/09), а усвојен је и Национални план акције за борбу против трговине људима за период од 2009. до 2011. године ("Службени гласник" број 35/09), чиме се у великој мери допринело успешнијем супротстављању трговини људима у Републици Србији.

Проблем трговине људима је тешко успешно сузбити без сарадње различитих актера у земљи али и на међудржавном нивоу. Имајући то у виду, међународна заједница је подржала и оснажила напоре државних институција Републике Србије да створе стратешко партнерство са представницима невладиних и међународних организација у земљи и свету у складу са међународним стандардима. На иницијативу и уз подршку међународне заједнице створен је и први институционални механизам за идентификацију, помоћ и заштиту жртава (Национални механизам) чиме су идентификовани сви актери који могу доћи у контакт са жртвама, односно потенцијалним жртвама трговине људима, као и систем неопходне помоћи који обухвата медицинску, психо-социјалну и правну помоћ. Овај механизам се састоји из два нивоа, централног и оперативног.

Централни ниво за имплементацију чине: Савет за борбу против трговине људима, Координатор за борбу против трговине људима, Републички тим за борбу против трговине људима. Републички тим за борбу против трговине људима састоји се од представника државних институција, невладиних и међународних организација и представља форум на коме се договара дугорочна, вишесекторска и координисана политика борбе против трговине људима. Да би се омогућио бољи увид у процес реализације стратешких циљева, сви чланови Републичког тима подносе годишњи извештај Координатору за борбу против трговине људима, који се налази на челу Републичког тима. Чланови Републичког тима у складу са својим мандатима спроводе активности у четири радне групе: у области превенције и едукације, заштите жртава, спречавања трговине децом и кривичног гоњења учинилаца.

Оперативни ниво чине правосудни органи, полиција и Служба за координацију заштите жртава трговине људима. Служба за координацију заштите жртава трговине људима формирана је у унутар Министарства рада, запошљавања и

социјалне политике, у оквиру Завода за васпитање деце и омладине у Београду. Служба је од 01. јуна 2005. године у потпуности интегрисана у систем социјалне заштите, а у новембру 2011. године започета је њена трансформација. Значајну подршку на оперативном нивоу пружају специјализоване невладине и међународне организације (УНХЦР И УНОДЦ).

Стратешки циљеви Републике Србије у борби против трговине људима груписани су у пет области: институционални оквир, превенција, помоћ, заштита и реинтеграција жртава, међународна сарадња и праћење и евалуација резултата.

Према чл. 41. Закона о социјалној заштити (“Службени гласник РС” бр.24/11), жртве трговине људима - деца, млади и одрасли и старији су, по први пут, експлицитно одређени као корисници права или услуга социјалне заштите. Министарство рада, запошљавања и социјалне политике, у складу са својим надлежностима, врши надзор над радом установа социјалне заштите које пружају услуге социјалне заштите и предузимају мере породичноправне заштите жртава трговине људима, пружа овим установама стручну помоћ и доноси подзаконска акта којима се унапређује рад ових служби у обављању наведених послова. Установе социјалне заштите, у сарадњи са другим актерима у заштити жртава трговине људима, испуњавају своје дужности предвиђене Конвенцијом Савета Европе о борби против трговине људима [ЦЕТС бр. 197] коју је потврдила Република Србија, односно пружају жртвама трговине људима, домаћим и страним: прикладан и сигуран смештај, психолошку и материјалну помоћ (сигурност и заштита жртве); саветовање и информисање, посебно о њиховим законским правима и услугама које су им доступне, на језику који разумеју; приступ образовању за децу; потребну медицинску и другу помоћ жртвама које законито бораве на њеној територији, а које немају одговарајућа средства и којима је таква помоћ потребна; право на приступ тржишту рада, стручном усавршавању и образовању; сарадњу са удружењима, другим надлежним организацијама или другим деловима цивилног друштва који се баве пружањем помоћи жртвама.

Министарство правде и државне управе је у марту 2011. године израдило и Посебни протокол о поступању правосудних органа у заштити жртава трговине људима који садржи конкретна упутства за судије и тужиоце за поступање у овим предметима. Догађај који је неопходно издвојити у 2011. години је отварање два склоништа за жртве трговине људима у Новом Саду и Нишу, при сигурним кућама за жене и децу жртве породичног насиља које воде локални центри за социјални рад. Отварање оваквих склоништа може бити од великог значаја под условом да се обезбеди њихова финансијска одрживост.

У циљу операционализације Националног плана акције за борбу против трговине људима за период од 2009. до 2011. године у Републици Србији је започео са радом Заједнички програм за борбу против трговине људима, који спроводе УНХЦР, Међународна организација за миграције (ИОМ) и Канцеларија Уједињених нација за борбу против наркотика и организованог криминала (УНОДЦ) у Србији, под покровитељством Глобалне иницијативе Уједињених нација за борбу против трговине људима (УН ГИФТ), у сарадњи са

Владом Републике Србије. Партнери су Министарство унутрашњих послова, Министарство правде и државне управе, Министарство рада, запошљавања и социјалне политике, Комесаријат за избеглице, организације цивилног друштва.

У оквиру овог програма, у Београду је у фебруару 2011. године одржана премијера филма о трговини људима „Сестре“, чиме се Република Србија укључила у глобалну кампању Уједињених нација у борби против трговине људима под називом „Blue Heart Against Human Trafficking“. У оквиру истог програма, реализују се обуке за представнике Министарства унутрашњих послова-Одељење за странце и Комесаријата за избеглице о формализовању везе између система азила и трговине људима. Идентификовани су специфични приступи јачању превенције трговине људима међу различитим циљним групама: деца, млади који траже посао, жене које трпе насиље, Роми, повратници по споразумима о реадмисији, откривени илегални мигранти, избеглице и тражиоци азила. Током 2011. и почетком 2012. године, одржано је 6 обука стручњака центара за социјални рад ради побољшања стручног рада у заштити жртава трговине људима. Овом обуком је обухваћено 35 центара за социјални рад и 170 стручњака.

Крајем 2011. године Министарство рада, запошљавања и социјалне политике покренуло је иницијативу за оснивање Центра за заштиту жртава трговине људима као посебне установе, који ће обављати послове координације заштите жртава и ургентног прихвата жртава трговине људима.

Потребно је скренути пажњу на чињеницу да је могуће да се жртве трговине људима нађу и међу тражиоцима азила, обзиром да тражиоци азила често користе сличне канале при транзиту кроз земљу. Иако до сада није идентификована ниједна жртва трговине људима у центрима за азил, убудуће треба посебно обратити пажњу на ово питање како би се омогућило праћење и подршка потенцијалним жртвама трговине људима који се могу наћи међу тражиоцима азила.

5.2. Људска права жртава трговине људима

Трговина људима представља нарочито тежак облик експлоатације и лишавања основних људских права. Када су жртве трговине људима страни држављани, Служба за координацију заштите жртава трговине људима ступа у контакт са амбасадама земље порекла, помаже у вађењу путних листова (уколико нису имали пасош), подноси захтев за хуманитарни боравак, организује повратак у земљу порекла, успоставља контакт са организацијама у земљи порекла које ће асистирати у пружању помоћи жртви по репатријацији.

Када су у питању малолетне жртве, било да су домаће или стране, Служба у пружању помоћи обавезно укључује надлежни Центар за социјални рад. Уколико се ради о малолетним жртвама без родитељске пратње, надлежни Центар за социјални рад одређује привременог старатеља, док се дете не врати у породицу порекла или не буде смештено у неку установу или хранитељску породицу.

Служба уводи жртву у систем помоћи и заштите и координира креирање најбољег плана помоћи по принципу добровољности, информисаног пристанка и најбољег интереса жртве. Потребно је нагласити активности Службе за координацију заштите жртава трговине људима које су усмерене на идентификацију жртава, ургентну помоћ, превођење, комуникацију, примарно збрињавање, интеграцију, решавање грађанско-правног статуса, медицинску помоћ, правну помоћ, психосоцијалну помоћ, образовање и стицање вештина, радионице и тренинзи и помоћ у одрживој интеграцији.

Према подацима националног координатора за борбу против трговине људима, држављани Републике Србије су у 85% случајева жртве трговине људима у Републици Србији, а свега 15% жртава јесу страни држављани и лица без држављанства. Након што су идентификоване од стране Службе за координацију заштите жртава трговине људима као жртве трговине људима, та лица се упућују се на различите врсте услуга ради збрињавања и рехабилитације, односно реинтеграције. Малолетне жртве трговине људима се смештају у Прихватилиште тј. Прихватну станицу која се налази при Заводу за васпитање деце и омладине, у домове за децу без родитељског старања и у хранитељске породице, у зависности од индивидуалних потреба сваког детета.

Невладина организација Астра пружа помоћ рехабилитацијом и реинтеграцијом пунолетних жртава трговине људима, како држављана Републике Србије, тако и странаца, путем финансирања адвокатских услуга, обезбеђивања средстава за различите врсте психотерапије, финансирања медицинских услуга.

5.3. Препоруке за унапређење политике сузбијања трговине људима

У циљу унапређивања политике сузбијања трговине људима, али и система подршке жртвама трговине људима, у наредном периоду потребно је учинити следеће:

- Унапређивати систем праћења у националним оквирима и повезати га са регионалним и међународним системом праћења трговине људима.
- Унапредити систем идентификације жртава трговине људима креирањем специфичних индикатора за препознавање жртава унутар посебних система (здравства, просвете, саобраћајне полиције) и успостављањем процедура сарадње представника ових система са Службом.
- У циљу даљег унапређивања заштите страних жртава трговине људима посебну пажњу посветити тражиоцима азила како би се правовремено реаговало уколико се међу овом групом миграната нађу жртве трговине људима.

- Неопходно је спровести додатне обуке запослених у институцијама које се баве азилом у Републици Србији (Одсек за азил, Комесаријат за избеглице) у погледу трговине људима, као и обуке запослених у Центру за помоћ жртвама трговине људима у вези система азила.
- Све мере које се предузимају према потенцијалној жртви трговине људима морају бити родно осетљиве и у складу са начелом бриге о лицима са посебним потребама.
- У циљу стварања услова за несметану и благовремену комуникацију подаци о процедурама и контактима треба да буду доступни свим релевантним институцијама и организацијама.

Прилог 1: Листе табела и графикана

Табеле

Табела 1: Издате визе у 2011. години према држављанству подносиоца захтева за визу. Извор: Министарство спољних послова.

Табела 2: Прекогранична покретљивост у Републици Србији у 2011. години. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 3: Државе чији су држављани најбројнији у имигрантској популацији у Републици Србији у 2010. и 2011. години. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 4: Најбројнија имигрантска популација у Републици Србији у 2010. и 2011. години, према држављанству и полу. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 5: Лица којима је издато одобрење за привремени боравак први пут, према држављанству, у 2011. години

Табела 6: Одобрења привременог боравка издата први пут према основи одобрења, 2010. и 2011. година . Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 7: Одобрења привременог боравка на основу рада издата први пут 2011. године, према држављанству. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 8: Одобрења привременог боравка на основу рада издата први пут 2010. године, према држављанству. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 9: Одобрења привременог боравка на основу спајања породице издата први пут, за 2010. и 2011. годину. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 10: Одобрења привременог боравка на основу школовања издата први пут, 2011. година. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 11: Одобрења привременог боравка издата први пут према полу, за 2011. годину. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 12: Одобрења привременог боравка важећа на крају 2011. године, према . Извор: Министарство унутрашњих послова. држављанству. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Министарство унутрашњих послова.

Табела 13: Одобрења привременог боравка важећа на крају 2011, године, према основи одобрења. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 14: Странци стално настањени у Републици Србији у 2011. години, према држављанству . Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 15: Странци стално настањени у Републици Србији, према основи настањења у 2010. и 2011. години. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 16: Страни држављани који су у Републици Србији боравили на основу рада у 2011. години, према држављанству. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 17: Странци који су се налазили на евиденцији НСЗ 31.12. 2011. године, према држављанству. Извор: НСЗ.

Табела 18: Странци који су се налазили на евиденцији НСЗ 31.12. 2011. године, према старости. Извор: НСЗ.

Табела 19: Странци који су се налазили на евиденцији НСЗ 31.12. 2011. године, према образовању. Извор: НСЗ.

Табела 20: Странци који су се пријавили на евиденцију НЗС у периоду од јануара до децембра 2011. године, према држављанству. Извор: НЗС.

Табела 21: Странци са важећим дозволама за привремени боравак на основу школовања, на крају 2011. године, према држављанству. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 22: Новопримљени држављани Републике Србије у 2011. години према претходном држављанству. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 23: Држављани Републике Србије који живе у земљама чланицама ЕУ у 2010. и 2011. години према полу. Извор: Еуростат <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database>

Табела 24: Држављани Републике Србије који живе у земљама чланицама ЕУ у 2010. и 2011. години према старости. Извор: Еуростат <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database>

Табела 25: Држављани Републике Србије који су у 2011. години боравили у државама ЕУ на основу одобрења привременог боравка, према земљи дестинације и основи одобрења. Извор: Еуростат <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database>

Табела 26: Лица чији је улазак у Републику Србију одбијен, према држављанству и разлогу одбијања у 2011. години. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 27: Лица чији је улазак у Републику Србију одбијен, према држављанству и разлогу одбијања у 2010. години. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 28: Број лица којима је изречена мера отказа боравка у 2010. и 2011. години, према држављанству. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 29: Број држављана других држава и лица без држављанства којима је изречена заштитна мера удаљења странца са територије Републике Србије, према држављанству, 2011. година. Извор: Министарство правде и државне управе

Табела 30: Број држављана других држава и лица без држављанства којима је изречена заштитна мера удаљења странца са територије Републике Србије, према старости, 2011. година. Извор: Министарство правде и државне управе

Табела 31: Број држављана других држава и лица без држављанства којима је изречена заштитна мера удаљења странца са територије Републике Србије, према разлогу удаљења, у 2011. години. Извор: Министарство правде и државне управе

Табела 32: Држављани других држава и лица без држављанства којима је изречена мера безбедности протеривања из земље због кривичног дела, према старости, 2011. година. Извор: Министарство правде и државне управе

Табела 33: Жртве трговине људима према држављанству у 2010. и 2011. години. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 34: Оштећени кривичним делом трговине људима, 2010. и 2011. година. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 35: Жртве трговине људима према врсти експлоатације и полу, 2010. и 2011. година. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 36: Жртве трговине људима према различитим карактеристикама, 2011. Година. Извор: Служба за заштиту жртава трговине људима Министарства рада, запошљавања и социјалне политике

Табела 37: Извршиоци кривичног дела трговине људима према држављанству и полу, 2011. Година. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 38: Број пресуда против лица која су починила трговину људима изречених у 2011. години, према врсти пресуде. Извор: Министарство унутрашњих послова

Табела 39: Лица која су изразила намеру да траже азил у Републици Србији у 2011. години према држављанству. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 40: Исказане намере да се тражи азил према месту изражавања намере, 2011. година. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 41: Поднето захтева за азил према држављанству, 2011. година. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 42: Лица која су изразила намеру да траже азил у Републици Србији у 2010. години према држављанству. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 43. Број поднетих захтева за азил према држављанству, 2010. година. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 44: Првостепене одлуке о захтевима за азил према врсти одлуке у 2010. и 2011. години. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 45: Захтеви за реадмисију према држави, полу и старости повратника у 2011. години. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 46: Сагласности на захтеве за враћање држављана Републике Србије према Споразумима о реадмисији у 2011. години. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 47: Повратници који су се вратили у Републику Србију у 2011. години према граничном прелазу, полу и старости. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Табела 48: Број повратника евидентираних при Канцеларији за реадмисију. Извор: Комесаријат за избеглице.

Табела 49: Повратници који су евидентирани при Канцеларији за реадмисију према држави из које су враћени. Извор: Комесаријат за избеглице.

Табела 50: Повратници који су евидентирани при Канцеларији за реадмисију према старости. Извор: Комесаријат за избеглице.

Табела 51: Повратници који су евидентирани при Канцеларији за реадмисију према радном статусу. Извор: Комесаријат за избеглице

Табела 52: Повратници који су евидентирани при Канцеларији за реадмисију према образовном статусу. Извор: Комесаријат за избеглице.

Табела 53: Избегличка популација у Републици Србији према држави порекла. Извор: Комесаријат за избеглице.

Табела 54: Избегличка популација у Републици Србији према старости. Извор: Комесаријат за избеглице

Табела 55. Број избеглица по општинама. Извор: Комесаријат за избеглице.

Табела 56: Број расељених лица по окрузима. Извор: Комесаријат за избеглице.

Табела 57: Расељена лица која су се спонтано вратила у АП Косово и Метохију према старости и општини дестинације, 2011. Година. Извор: Канцеларија за Косово и Метохију

Табела 58: Расељена лица која су се вратила на АП Косово и Метохију у оквиру организованог повратка, у 2011. години. Извор: Канцеларија за Косово и Метохију

Табела 59: Процене броја становника у Републици Србији за период 2001-2011. према типу насеља (витална статистика). Извор: РЗС, витална статистика.

Табела 60: Упоредни преглед досељеног и одсељеног становништва у Републици Србији према полу. Извор: РЗС, унутрашње миграције.

Табела 61: Мигранско становништво према типу насеља и полу, 2011. година (унутрашње миграције). Извор: РЗС, унутрашње миграције.

Табела 62: Мигранско становништво по полу, у % 2011. година (унутрашње миграције). Извор: РЗС, унутрашње миграције

Табела 63: Мигрантско становништво према старосним групама у Републици Србији, у %, 2011. година (унутрашње миграције). Извор: РЗС, унутрашње миграције.

Графикони

Графикон 1: Страни држављани и држављанке стално настањени у Републици Србији 2011. године. Извор: Министарство унутрашњих послова.

Графикон 2: Странци који бораве у Републици Србији на основу рада, 2011. година. Извор: Министарство унутрашњих послова.